

No 243.

Kalendarzyk tygodniowy:

Wt. św. Korduli.
Śr. św. Seweryna.
Czw. św. Rafała Arch.
Piąt. św. Krystyna.
Sob. św. Ewarysta P.
Niedz. św. Sabiny M.
Pon. św. Szymona.

Wschód słońca godz. 6 m. 38
Zachód słońca godz. 4 m. 50
Dług dnia godz. 10 m. 12
Ubyło " godz. 6 m. 32

CENA PRENUMERATY:

W ŁODZI:

Rocznie rb. 6 k. —
Półrocznie " 3 " —
Kwartalnie " 1 " 50
Miesięczn. " " 50
Odnoszenie 10 k. m.
Egz. pojedynczy 5 k.

Z przesyłką pocztową:
Rocznie rb. 7 kop. 40
Półrocznie " 3 " 70
Zagranicą:
Miesięcznie rb. 1 kop. 10

Redakcja

w Łodzi
ul. Przejazd № 8.
Telefona № 593.

ROZWIÓJ

dziennik polityczny, przemysłowy, społeczny i literacki, ilustrowany.

Wtorek, dnia 22 października 1912 r.

Kantory: własny w Warszawie, ul. Hoża № 32; w Pabianicach u p. Teodora Minke; w Zgierzu, w aptece p. Patka.

CENA OGŁOSZEN: Nadesłane przed tekstem 50 kop. za wiersz petitowy. Zwyczajne ogłoszenia za tekstem po 7 kop. za wiersz nonparelowy lub jego miejsce. Małe ogłoszenia po 2 kop. od wyraża (dla poszukujących pracy po 1¹/₂ kop.). Najmniejsze ogłoszenie 20 kop. Reklamy i Nekrologi po 20 kop. za wiersz petitowy. Za dołączenie prospektów 6 rab. od tysiąca egzemplarzy. Artykuły bez oznaczenia honoraryum Redakcja uważa za bezpłatne; rękopisów drobnych nie zwraca. Ogłoszenia w tekście 1 rab. za wiersz petitowy. Ogłoszenia, których terminy przypadają w dni świąteczne, drukujemy w przed dzień święta lub po święcie.

Redaktor lub jego zastępca przyjmują interesantów codziennie, z wyjątkiem dni świątecznych, od godziny 1—2-cj po południu.

Teatr „SCALA”

Telefon 15-04.—Ul. Cegielniana № 18.

Pierwszorzędny teatr Rozmaitości dla rodzin. Najpiękniejszy Teatr w Królestwie Polskim. Dostępny każdemu.

9 wieczór! Sensacja! Koniec bandytyzmu! Ręce do góry! Kto zobaczy i pozna tajemniki walki „Grim-Josefson”. Sekrety islandczyków ten może być zabezpieczony od wszelkich napadów, (nóż czy rewolwer). P. Josefson wzywa do walki, największych zapasników, jak Cyganiewicza, Luricha Podubnego i innych 500 rubli nagrody daje p. Josefson temu kto zdoła w przeciągu 5 minut walki z nim utrzymać się na nogach. Bargi Napoleon I. Epizody z Napoleońskich Kampanij. Najsłynniejszy w Paryżu wykonawca ról Napoleona. Czesio. Najsłynniejszy komik polski, nadzwyczajna sensacja. 12 o północy! Wesole wieczory artystyczne na sali Chat-noir w teatrze „Scala” pod kier. artystycznym 294 Henryka Sternegga. Wszelkie nowości sezonu. Pierwszorzędna restauracja. DYREKCJA.

Teatr Popularny

przy ul. Konstantynowskiej 16.

Dziś we wtorek
Jutro w środę

„Pan Zółzikiewicz”
„HONOR”.

Sargia KALODONT

Niezbędny KREM i ELIKSIR do ZĘBÓW
Utrzymuje, zęby białe, czyste i zdrowe.
Zadać wszędzie

DLA UŁATWIENIA STOSOWANIA
POPULARNEGO FRANCUSKIEGO
ŚRODKA NA ZATWARDZENIE
SPRZEDAJEMY MAŁE PUDEŁKA

20 PIGULEK

50

2 Pigulek wieczorem przed kolacją
Pudełko też również jak i większe po 50 pigulek
znajdują się we wszystkich aptekach i składach aptecznych.

MYDŁO NAFCIANE
3960 D-ra A. Golcwajga
Przedstawiciel: F. Giugla.—Południowa 28, tel. 8-17.

Dr. B. REJT
Średnia № 5, powrócił.
Sp. choroby skórne, włosów, weneryczne, moczopłciowe i kosmetyka lekarska. Leczenie syfilisu Salvarsanem Ehrlich-Hata „606” i „914” (wśródzynie). Leczenie elektrycznością (elektrolizą) i masażem wibracyjnym. Przyjmuje od 9—1 i od 4—8 w niedziele od 9—2 po południu. Dla Pań osobną poczekalnia. 8198

Widmo wojny europejskiej.

Widmo wojny bałkańskiej, przed którym przez trzydzieści lat drżała cała dyplomacja europejska, zstąpiło wreszcie na ziemię. Wojna bałkańska już się zaczęła. Pytanie teraz, jak i na czym się skończy? Z góry podnieść należy, że wróżby, pod którymi się ta wielka tragedia bałkańska

rozpoczęła, są dla Europy złe, jeżeli wogóle nie najgorsze. Usiłowania dyplomacji mocarstw w celu zapobieżenia wojnie były ogromnie spóźnione. Nie cechowała ich ani zgodność poglądów, ani szczerść w wypowiedaniu ich rożnic ani wreszcie dobra wola co do osiągnięcia zamierzonego rezultatu. Dlatego też wojnie bałkańskiej nie zapobieżono.

Jeżeli dyplomacja europejska z takim samym zapasem dobrej woli, śmiałości, stanowczości i talentu zabierze się teraz do zlokalizowania wojny bałkańskiej, to można się obawiać, że — podpali Europę na czterech rogach...

Oś problemu lokalizacji — jak to od samego początku podnosiliśmy — leży na linii Petersburg—Wiedeń. Ze wszystkich linii komunikacji dyplomatycznej, ta jest do utrzymania w porządku najtrudniejszą i najbardziej niebezpieczną. Fatalne starcia są na niej najłatwiejsze.

Wojna bałkańska może tylko jeszcze bardziej pogorszyć tę linię. Słaby z natury drut petersbursko-wiedeński może pęknąć, w takim zaś razie wojna austriacko-rosyjska stanie się nieuniknioną. A wówczas dyplomacja otrzyma nowe pilne zadanie domowe; zlokalizowania tej drugiej wojny, po której musiałaby już przyjść wojna wszystkich ze wszystkimi...

Wszystko to są perspektywy tak straszne, rozstrzygać się tu mają sprawy tak niesłychanie doniosłe, że poprostu nie można wyobrazić sobie, aby decyzja o nich zależała tylko od kilku czy kilkudziesięciu jednostek i graczy gabinetowych, którzy od swoich stolików mają kierować losami wojny i pokoju, losami pierwszych narodów europejskich, które stworzyły współczesną kulturę i cywilizację.

W prasie, a za nią i w masach, straszne dwa wyrazy; „wojna europejska” powtarzają się dzisiaj tak często, że spospolitowały się, że zatrąciły swoją niepojętą groźbę nie oddawszy bynajmniej ani setnej części swego rzeczywistego znaczenia świadomości, jeżeli nie ogółu europejskiego, to przynajmniej jego większości.

Tymczasem wojna europejska, do której przez starcie austriacko-rosyjskie snadno wojna bałkańska doprowadzić może, byłaby zjawiskiem w dziejach ludzkich jeszcze nieznanem. Nawet największa katastrofa, jakiej ofiarą padła Europa historyczna — wędrówka ludów i najazd mongolów — nie mogłaby tu służyć za porównanie. Różnica bowiem między tą oczekiwaną niemal wojną, a ową katastrofą z przed lat półtora tysiąca, jest właśnie tak wielka, jak różnica stopnia kultury i cywilizacji Europy ówczesnej i dzisiejszej, więc nieskończenie wielka.

Dr. med. P. LANGBARD
Zawadzka 10
b. asystent kliniki berlińskiej, specjalista chorób wenerycznych i skórnych, włosów i niemocy płciowej.
Godziny przyjęć: od 8—1 i od 4—8 dla pań od 4—5-ej
Pzy leczeniu syfilisu stosowanie preparatu „606” i „914”.
Leczenie za pomocą elektryczności (elektrolizą). Masaż wibracyjny.
Badanie nerek, pęcherza i kanału. Endoskopia i cystoskopia. 2809

Weźmy tylko na uwagę dzisiejsze stosunki ekonomiczne. Opierają się one na współdziałaniu i współzależności wzajemnej narodów cywilizowanych. Zaden z tych narodów nie wystarcza już dzisiaj sam sobie. Anglia swoimi środkami żywności mogłaby egzystować tylko 24 dni. Po upływie tego czasu, bez dowozu zboża mięsa i mleka z Europy, Indji, Ameryki i Australii, w Anglii zacząłby się głód. Niemcy, które stosunkowo niedawno jeszcze wywoziły zboże, dzisiaj własną jego konsumpcję w jednej trzeciej części pokrywają dowozem zagranicznym.

Zdawałoby się, że kraje rolnicze są mniej zależne od normalności światowego obrotu. Rosya eksportuje jedynie zboże i surowiec. Ale zboże to jest też jedynym źródłem jej pieniężnego dochodu. Zboże to musi Rosya wywieźć, aby wzamian otrzymać złoćo zagraniczne, bez którego jej wewnętrzna cyrkulacja gospodarcza musiałaby ustać natychmiast.

Zaden naród cywilizowany nie może bez narażenia się na najstraszniejsze następstwa dla siebie, izolować się na czas dłuższy od innych. Wojna zaś, przerywając prawidłowy obrót, uniemożliwiając komunikację, powoduje właśnie takie odosobnienie.

Anglia ma zagranicą inwestowanego kapitału 3.1 miliarda funtów szterlingów t. j. przeszło 76 miliardów koron (cyfry z końca 1911 roku), Francya 40 miliardów franków, Niemcy 20 miliardów marek.

O mniejszych narodach kapitalistów nie wspomniamy. Wojna europejska mogłaby snadno zniszczyć te olbrzymie kapitały, które stanowią podstawę egzystencji i warsztat pracy dla dziesiątków milionów ludzi. W razie takiej wojny całe narody stanęłyby nagle bez pracy, bez chleba. Dorobek pracowitych wysiłków całych generacji najprzedniejszych ras ludzkości poszedłby na marne. Runęłaby cała dumna budowa dzisiejszego świata cywilizowanego, grzebiąc w swych gruzach dzisiejszy jego porządek. Straszliwa rewolucya socyalna musiałaby być następstwem takiej wojny.

I właśnie te okropne następstwa takiej wojny są względnie najlepszą gwarancją tego, że jednak do konflagracji ogólnej nie przyjdzie. Nie od dyplomacji tedy, nie od rozmaitych zawsze bardzo wykłóntnych mężów stanu, ale nie zawsze obejmujących umysłem zakres działania swych rąk, lecz od zdrowego instynktu samozachowawczego narodów cywilizowanych oczekiwać należy lokalizacji wojny i zabezpieczenia spokoju Europy. W świadomości narodów europejskich musi utwierdzić się przekonanie, że wojna

taka byłaby szaleństwem i samobójstwem ponieważ największa nawet wygrana nie zrównoważyłaby ofiar, któremi potrzebaby ją okupić.

Narody bałkańskie niechaj się biją, jeżeli tak koniecznie chcą. Na ich stopniu kultury, rozwoju gospodarczego, w ich położeniu wreszcie można tę chęć ich nieprzewartą zrozumieć, można z nimi nawet sympatyzować, gdyby się miało pewność, że działają nie jako narzędzia w cudzej zbrodniczej ręce. że kieruje nimi dobra wola i rzeczywiście poczucie tej sprawiedliwości, do jakiej się stale odwołują. Niestety jednak, wątpliwości pod tymi wszystkimi względami zbyt są wielkie, aby heroicznym wysiłkiem tych biednych narodów można było przyklasnąć.

Niechaj więc biją się z Turkami, niechaj dowiodą, że mają siłę wziąć to, co za swoją własność uważają. Europa jednak cała nie może się im dać porwać do tego tańca furj. Na scenę musi tu wystąpić opinia publiczna, która ostatecznie i w najwyższej instancji rozstrzygać musi sprawę wojny i pokoju.

KALENDARZYK TERMINOWY.

IMIONA SŁOWIAŃSKIE. Dziś Przebystawy. Jutro Włastymira.

TEATR POPULARNY A. Mielewskiego (Konstantynowska 16). Dziś „Pan Zolzikiewicz”, sztuka przerobiona z pow. H. Sienkiewicza. Początek o godz. 8 min. 15 wieczorem.

— Jutro „Honor” Sudermana. Początek o godz. 8 min. 15 wieczorem.

TEATR POLSKI. (Cegielniana nr. 63). Dziś i jutro „Cyganeria warszawska”, sztuka Adolfa Nowaczyńskiego. Początek o godzinie 8 min. 15 wieczorem.

ZEBRANIE. Dziś nadzw. ogólne zebr. członków zgrom. cechu majstrów rzeźniczych (w lok. wł. przy ul. Miłsza) o g. 6 wieczorem.

— Jutro og. zebranie czl. chrześc. Tow. dobroczynności w II terminie (w sal. Tow. kred. miejskiego, Średnia 19) o p. 4 pp.

CZYT. I BIBLIOTEKA TOW. KULTURY POLSK. czynna codziennie od godz. 6 do 9 wiecz.; w niedziele i święta od godz. 5 do 6 po poł.

CZYTELNIA PISM TOW. „WIEDZA” (Piotrkowska 105) otwarta od godz. 6 po poł. do 10 wieczorem, a w niedziele i święta od godz. 10 r. do 10 wieczorem.

BIBLIOTEKA STEBELSKICH (Mikotajewska 59) otwarta codziennie od g. 6 — 8 wiecz.; w niedziele i święta od 1—3 po poł.

MUZEUUM NAUKI I SZTUKI (Piotrkowska nr. 91) otwarte codziennie od godz. 4 po poł. do 10 wiecz. w niedziele i święta od godziny 12 w południe do 10 wieczorem.

KRONIKA.

(h) Nabożeństwo. W poniedziałek dnia 28 b. m. o godz. 10 rano w kościele Dobrego Pasterza na Bałutach odprawione będzie uroczyste nabożeństwo na intencję zgromadzenia majstrów szewckich.

(—) Ubezpieczenie robotników. Obecnie odbywa się w Petersburgu zjazd okręgowych inspektorów fabrycznych, który zajmuje się zreasumowaniem prac, dokonanych przez okręgowe zjazdy starszych inspektorów fabrycznych.

Jak się okazuje, pomimo tyloletnich przygotowań, ani przemysłowcy, ani samo ministerium handlu i przemysłu nieprzygotowani są do wprowadzenia w życie prawa o ubezpieczeniu od wypadków.

Dotychczas nie zgromadzono np. danych dotyczących kosztów wynagrodzenia za wypadki i aby zdobyć te dane, postanowiono zwrócić się do poszczególnych przedsiębiorstw i do towarzystw wzajemnych ubezpieczeń od wypadków.

Nie zdecydowana też została ostatecznie sprawa, czy tow. ubezpieczeń wzajemnych mają być okręgowe czy zawodowe.

Nie rozstrzygnięto wreszcie sprawy ustawy normalnej tow. ubezpieczeniowych. Projekt ustawy takiej nie został jeszcze rozestany do omówienia prowincjonalnym komitetem, zajmującym się sprawą organizacji tow. wzajemnych ubezpieczeń robotników.

(e) Unormowanie składki szkolnej. W dniu jutrzejszym w magistracie miejscowym odbędzie się bardzo ważne posiedzenie połączonych komisji szkolnych z udziałem osób kompetentnych wybranych i zaproszonych do opracowania rozkładów składki na utrzymanie szkół w roku 1913.

Przedmiotem obrad będzie unormowanie składki szkolnej pobieranej od osób, pracujących w zawodach wyzwolonych, jak np.: właścicieli domów, fabrykantów, doktorów, adwokatów, dyrektorów i t. p., którzy w stosunku do składki pobieranej z towarzystw akcyjnych, banków, kas pożyczkowych, towarzystw ubezpieczeniowych t. p. placą zbyt mało na utrzymanie szkół.

Według dotychczasowej tablicy składka ta z zawodów wyzwolonych obliczona była w stosunku normy następującej:

Od rocznego dochodu do 400 rb.—2 rb. składki, od 401 do 600—3 rb., od 601 do 800 rb.—4 rb., od 801 do 1000 rb.—5 rb., od 1001 do 1200 rb.—8 rb., od 1201 do 1500 rb.—10 r.,

Związek, istota i przyszłość kooperacji.

(Dalszy ciąg patrz № 242.)

W tej dobrowolnej ofierze, w tem dobrowolnym zaofirowaniu osobistych, egoistycznych interesów dla wspólnego dobra, jest zarodek kooperacji.

Łączyl się z tego powodu ludzie od najdawniejszych czasów bądź dla obrony od dzikich zwierząt, bądź dla wspólnej budowy mieszkań, bądź dla połowu ryb, bądź też dla walki z groźnymi siłami natury.

Wspólna wygoda, wspólna korzyść łączyły ludzi dla wspólnej pracy. Z postępem kultury i ze wzrostem cywilizacji, wraz z rozwojem rodu, plemienia, narodu, wzrastała też łączność dla wspólnej obrony od wrogów, dla spraw handlowych i dla rozstrzygnięcia wzajemnych sporów.

Gdy związki rodowe i plemienne doprowadziły do powstania idei państwa, równolegle rosło i poczucie łączności, jedności, odpowiednio do kulturalnego rozwoju ludzkości.

Bezcelowem byłoby jednak szukać w przeszłości dzisiejszych form zrzeszeń i obecnych ich nazw, jakich teraz używamy w ekonomicznym, społecznym i współdziałalnym życiu.

Korzenie jednak dzisiejszej kooperacji znajdujemy już w starożytności.

U najdawniejszych narodów Assyrii, Egiptu i t. p. znajdujemy, co prawda, ślad tylko związków politycznych, zrzeszeń politycznych, ale to wynika z tego tylko powodu, że ekonomia nie odgrywała w owe czasy tej roli, jaką odgrywa obecnie.

Prawodawstwo rzymskie Numa dało początek zjednoczeniu rzemieślników w kooperacje. Były to t. zw. societates collegia — związki przemysłowe.

Najwięcej zbliżonym do obecnych kooperatyw był związek dla wzajemnej pomocy. Egzystowały już w owe czasy stowarzyszenia dla zapewnienia swym członkom przyzwoitego pożywienia; — to, co dziś nosi nazwę kas pogrzebowych.

Mając na celu moralny, umysłowy, ekonomiczny, prawny i społeczny rozwój człowieka, idea kooperacji rozwijała się powoli, stopniowo, wraz z duchowym rozwojem ludzkości.

Nauka chrześcijańska dała nowy pogląd na ludzi i na ich wzajemne stosunki.

Na gruzach państwa Rzymskiego powstał szereg nowych państw, które przejęły z Rzymu zarody kooperacji w postaci różnych cechów, zakonów, stowarzyszeń i innych t. p. zrzeszeń, zastosowanych do nauki chrześcijańskiej, która w owe czasy miała wpływ na wszystkie strony życia ludzkiego.

Stowarzyszenia te znajdują się w zależności od władzy państwowej, gdyż tak było i w Rzymie w ostatnich latach Republiki, gdy stowarzyszenia stawały się ogniskami różnych politycznych intryg.

W takim stanie była idea kooperacji w średnich wiekach. Jej rozwojowi przeszkadzały częste wojny oraz feodalny ustroj, który nie pozwalał przejawiać się narodowej samodzielności.

Assocjacje otrzymały specjalne znów znaczenie od czasu rozwoju sztuki, która potrzebowała wyłącznie kapitałów (architektura, technika i t. p.)

Im więcej dzięki wynalazkom i doskonaleniom technicznymi ręczna praca zamieniała się na maszynową, im większe znaczenie w produkcji

otrzymywał kapitał, tem więcej słabemi i opuszczonymi czuly się oddzielne jednostki, pojedyncze osoby, które siła pary odrzuciła od warsztatów.

Rozrzucone te pojedyncze siły podbił połączony, zrzeszony kapitał.

Masy ludności znalazły się skutkiem tego w bardzo niewygodnym położeniu ekonomicznym i powiększyły się zastępy nędzy społecznej, tworząc t. zw. dziś proletaryat.

Ody kapitał zaczął coraz więcej chłostać nagie ciało zaledwie przykryte łachmanami tych, którzy na rynek przynosili tylko pracę, gdy eksploatacja pracy zaczęła przybierać coraz większe rozmiary, — wtedy ukryte w człowieku poczucie siły zespolenia, zrzeszenia zaczęło przejawiać się na zewnątrz. Czując za sobą słuszność poszli pracujący na spotkanie lepszej przyszłości.

Wicher się podniósł i małe ziarnko, na które nie zwracano dotychczas uwagi, wyrosło na wspaniałą roślinę. Za tę roślinę ludzie się uchwyli, jak za swego zbawcę podczas ogólnego załmu, który ludzi za bardzo poróżnił i odosobnił i który spowodował, że ludzie, uganiając się za osobistym zyskiem, ogłosili nienawiść względem siebie w postaci bezwstydnej konkurencji i walki o byt.

Sześciesiąt przeszło lat temu, około 1844 roku, ludzie stanęli, zamyśleni nad swym losem.

Zjawili się prorocy starej prawdy — zrzeszenia się na podstawach łączności, zjawili się też i ludzie, którzy prawdę powyższą wprowadzili w czyn.

Ludzie zaczęli się łączyć w innych formach zrzeszeń i inną drogą, niż dotychczas.

August Rauhal.

(d. c. n.)

od 1501 do 1750 rb.—12 rb., od 1751 do 2000 rb.—15 rb., od 2001 do 2500 rb.—20 rb., od 2501 do 3000 rb.—25 rb., od 3001 do 3500 rb. 30 rb., od 3501 do 4000 rb.—35 rb., od 4001 do 5000 rb.—45 rb., od 5001 do 6000 rb.—60 r., od 6001 do 8000 rb.—80 rb., od 8001 do 40000 rb.—1 i pół procent, od 40,000 i więcej 2 proc.

W sprawie podwyższenia tej normy na posiedzeniu jutrzejszem osoby kompetentne, stanowiące podkomisyje szkolne zgłoszą swe opinie poczem połączone komisye obradować będą nad ustanowieniem nowej tablicy ze zwiększoną normą składki.

(a) Nieruchomości czynszowe. Władze miejscowe administracyjne otrzymały wiadomość z Piotrkowa, że wkrótce będzie wniesiony do Dumy państwowej projekt przepisów w sprawie wykupu czynszu z nieruchomości miejskich.

Według tego projektu opłata czynszowa na rzecz kas miejskich będzie znacznie podwyższona. Mają być także wprowadzone zasadnicze zmiany co do skupu czynszu i zaprowadzenia hipoteki na rzecz nieruchomości.

(e) Sklepy rzeźni miejskiej. W uzupełnieniu wzmianki o sklepach rzeźni miejskiej dodać należy, że cztery sklepy, a mianowicie przy ulicy Głównej pod nr. 24, Widzewskiej róg Sredniej, Zawadzkiej nr. 5 na Bałutach i Piwnej nr. 14, prowadzone są przez sam zarząd rzeźni, piąty zaś sklep, przy ul. Przejazd po nr. 1, oddany jest w komis osobie prywatnej. W pierwszych czterech sklepach ceny wyrobów rzeźniczych są znacznie niższe niż w masarniach prywatnych, cena bowiem cieszącej się największą konsumcją kiełbasy wynosi 20 kop. za funt, podczas gdy u rzeźników kosztuje 24 kop. W sklepie przy ul. Przejazd ceny wędlin są cokolwiek niższe od cen policzonych przez rzeźników pierwszorzędnych. Wyroby we wszystkich pięciu sklepach są jednakowe i dostarcza ich puszczona niedawno w ruch elektryczna fabryka wyrobów masarskich, założona przez Towarzystwo łódzkiej rzeźni miejskiej przy ul. Inżynierskiej.

(e) Druga gazownia w Łodzi. Na skutek wystąpienia grona przemysłowców łódzkich z prośbą o pozwolenie na budowę i eksploatację prywatnej gazowni w Łodzi, co było już przedmiotem obrad w zarządzie miejskim, dyrektor gazowni miejskiej inżynier p. Swierczewski opracował i nadesłał do magistratu memoriał, w którym dowodzi, że konsumpcja gazu w Łodzi wzrosła w ostatnich czasach do tego stopnia, iż zachodzi konieczna potrzeba budowy drugiej gazowni miejskiej.

(h) Przyznanie pożyczek. Piotrkowski oddział banku państwa uwzględnił starania inspektora drobnego kredytu p. Krestyanowa i dał kredyt krótko-terminowy noworadomskiemu żydowskiemu Tow. pożyczkowo-oszczędnościowemu do 5,000 rb., nowootworzonemu Tow. Bogdanowskiemu do 3000 rb., Łęcznowskiemu Tow. do 2000 rb. i temuż Tow. na długi termin 2000 rb., wreszcie Psarskiemu Tow. krótkoterminowy kredyt 5000 rb. i długo-terminowy 3000 rb.

(x) Nowe Tow. pożyczkowo-oszczędnościowe. Zebranie organizacyjne II łódzkiego Tow. pożyczkowo-oszczędnościowego odbędzie się w dn. 27 b. m., t. j. w nadchodzącą niedzielę w sali przy ulicy Widzewskiej nr. 139—o godzinie 3-ej po południu. Organizatorzy proszą wszystkich członków, którzy dotychczas zapisali się do Towarzystwa, lub też mają zamiar to uczynić, aby zechcieli zebrać się w komplecie o wyznaczonej godzinie.

(x) Z „Harmonii“. Nowy lokal „Harmonii“ przy ulicy Głównej nr. 62, jest już wykończony. Jutro, t. j. w środę dnia 23 b. m. posiedzenie zarządu Tow. odbędzie się już w nowym lokalu, który mieści się na 1-em piętrze w podwórzu. Z uwagi na ważne sprawy, związane z otwarciem nowego lokalu i rozpoczęciem sezonu, członkowie zarządu proszeni są za naszym pośrednictwem o zebranie się w komplecie i punktualnie o godz. pół do 9 wiecz.

Pierwsza lekcja chórów pod kierunkiem p. Maryi Wilkoszewskiej odbędzie się w nowym lokalu już we czwartek dnia 24 b. m. o godz. 8 i pół wieczorem. Z uwagi na otwarcie nowego lokalu i koncert „Wiedzy“, w którym chór „Harmonii“ przyjmuje udział, członkinie i członkowie chóru zechcą zebrać się punktualnie i w komplecie.

(h) Ze zgromadzenia majstrów szewckich. W poniedziałek dn. 23 b. m. odbędzie się w lokalu Resursy rzemieślniczej o godz. 3 po poł. ogólne zebranie członków tegoż zgromadzenia.

(h) Ze zgromadzenia majstrów tkackich. Wczoraj, w lokalu własnym, przy ulicy Przejazd odbyło się ogólne zebranie członków zgromadzenia majstrów tkackich.

Po zagajeniu posiedzenia uczczono przez powstanie z miejsc pamięć byłego starszego majstra ś. p. Józefa Lisnera, następnie przystąpiono do wyborów starszego i podstarszego.

Na starszego majstra wybrano p. Rudolfa Greninga, a na podstarszego p. Rudolfa Eiserta Następnie załatwiono kilka spraw bieżących.

(a) Ze stowarzyszenia nauczycieli chrześcijan. Dzisiaj, o godzinie 8 wieczorem, w lokalu stowarzyszenia (Konstantynowska nr. 5) odbędzie się posiedzenie sekcji literackiej pod przewodnictwem prof. M. Chmielowskiego.

— Jutro, w środę na posiedzeniu sekcji matematycznej p. K. Wiśniewski wygłosi odczyt p. t. „O jednostce“.

W czwartek odbędzie się posiedzenie sekcji przyrodniczej, a w piątek posiedzenie sekcji nauczania elementarnego.

Początek obu posiedzeń o godzinie 8 wieczorem.

Biuro rekomendacji pracy przy stowarzyszeniu poleca wykwalifikowanych nauczycieli i nauczycielki do wszystkich przedmiotów w zakresie szkoły średniej. Dyżury w biurze odbywają się codziennie od godziny 6 do 8 wieczorem. Biuro pośredniczy bezpłatnie.

(e) Zmiany nauczycielek. Młodsza nauczycielka łódzkiej szkoły miejskiej początkowej nr. 23 p. Tatjana Braker uwolniona została z posady, na jej miejsce mianowano p. Martę Timofiejewą z pensją po 480 rb. rocznie i dodatkami—300 rb. na mieszkanie i 50 rb. na opał.

(e) Powrót zapasowych. Wczoraj wieczorem powrócili do Łodzi zapasowi, którzy przed pięcioma tygodniami powołani zostali na ćwiczenia.

(a) Osobiste. Bawił w Łodzi członek rady państwa rz. r. st. Rotwand w sprawach przemysłowych.

(e) Telefon dla laboratorium miejskiego. Magistrat m. Łodzi zwrócił się jeszcze w miesiącu wrześniu do zarządu telefonów łódzkich o założenie telefonu w laboratorium chemiczno-bakteryologicznym miejskiem i do tej pory telefonu nie uzyskał. Wskutek koniecznej potrzeby telefonu, magistrat zażądał powtórnie bezzwłocznie jego założenia.

(h) Z izby sądowej. Wczoraj czwarty wydział karny izby sądowej warszawskiej, na kadencji w Łodzi rozpatrywał następujące sprawy polityczne:

25-letniego Józefa Ziętkowskiego, oskarżonego z § 102 kod. karnego za należenie do partii socjalistycznej.

Z. skazany został na zesłanie na Syberję.

— Następnie rozpatrywano sprawę Józefa Majchrowicza, oskarżonego o to samo przestępstwo.

Majchrowicz skazany został na pozbawienie wszystkich praw stanu i 6 lat ciężkich robót.

(a) Izba sądowa. W dniu dzisiejszym, bawiąca na kadencji w Łodzi izba sądowa warszawska przystąpiła do rozważenia następujących spraw: Ignacego Wróbla, oskarżonego z § 132 o rozpowszechnianie i przechowywanie nielegalnej literatury, oraz Maryana Ditricha, Kazimierza Dreasa, Stefana Kopcia, Ignacego Piwoña i Waleryę Kochównę, oskarżonych z § 102 o należenie do skrajnej partii.

(a) W sprawie wyboru rabina. Wczoraj wieczorem w sali Angielskiej (Pasaż Szulca) zgromadziło się przeszło 2,000 żydów chasydów i i bezpartyjnych, w celu omowienia kandydatury nadrabina w Łodzi, na miejsce zmarłego Mayzla. Zebrani doszli do porozumienia po bardzo gorących przemówieniach i postanowili popierać kandydaturę rabina Treistmana z Radomia.

(x) Ładna konkurencja. Klasztor Jasnogórski, pragnąc zapiekiować się choć w części pielgrzymami, zapewnić im nocleg, oraz zdrową strawę, otworzył dla biedaków kuchnię. Nie podobano się to miejscowym restauratorom. Udał

się więc do gubernatora z prośbą zamknięcia kuchni klasztornych, jako czyniących im konkurencję.

(x) Bezdomna sierota. O sierocie bezdomnej, którą w poniedziałkowym numerze naszego pisma polecałmy gorąco opiece i ofiarności publicznej, dowiedzieć się można w domu nr. 48 przy ulicy Przejazd. w mieszkaniu nr. 11.

(e) Z Palestry. Proszeni jesteśmy o zaznaczenie, że zamieszkały stale w Piotrkowie adwokat przysięgły p. Kleyna otwiera w Zawierciu tylko filię swej kancelarii, jak to wyraźnie zaznaczyliśmy w poprzedniej wzmiance, a bynajmniej nie przenosi się na stałe do Zagłębia.

(a) Samobójstwo. Dziś rano, w mieszkaniu własnym, przy ul. Mikołajewskiej nr. 54, (w gmachu 3-go oddziału) odebrał sobie życie wystrzałem z floweru 33 letni Henryk Forster, sekretarz biura Towarzystwa straży ogniowej ochotniczej. Strzał skierowany był w prawą skroń. Przyczyna samobójstwa niewyjaśniona.

Forster pozostawił żonę, chwilowo nieobecną w Łodzi.

(e) Krwawy napad. Wczoraj, o godz. 11 wieczorem, na ul. Brzezińskiej 500k domu nr. 80 kilku bandytów napadło na powracającego do domu mieszkańca tej ulicy, Oswalda Gasparina. G. stawil zapalczywy opór, wzywając pomocy. Błysnęły noże i Gasparin padł po otrzymaniu kilku ran. Zanim pośpieszyli z pomocą przechodnie, bandyci zdołali zbiedz, a Gasparin dawał już słabe oznaki życia. Wezwano Pogotowie ratunkowe, które przybyło karatką samochodową i zastało już G. konającego.

(e) Bandytyzm. Zamieszkały przy ul. Szkolnej pod nr. 38 Mendel Rozencweig otrzymał list anonimowy z żądaniem przysłania przez posłańca 2,000 rb; pod groźbą śmierci. Rozencweig dał znać o tem policji i gdy w niedzielę o oznaczonej godzinie zjawił się postaniec, wręczył mu kopertę z czystym papierem. Postaniec udał się na ul. Srednią, a w ślad za nim agenci policji. Obok domu nr. 3 podszedł do posłańca młody człowiek lat około 20, któremu postaniec wręczył kopertę. Wówczas policja aresztowała młodzieńca, który okazał się Stanisławem Kurczem. Aresztowano również towarzysza jego, niejakiego Fitzę, Młodzieńcy przyznali się do winy, oświadczając, że w ten sposób chcieli zdobyć pieniądze na wyjazd do Ameryki.

(a) Z magistratu zgierskiego. Jutro w magistracie zgierskim, z inicjatywy naczelnika straży ziemskiej m. Zgierza, p. Kornikowa, odbędzie się posiedzenie radnych miasta z udziałem obywateli, w sprawie polepszenia bytu niższych funkcjonaryuszów policji miejskowej.

Jednocześnie na posiedzeniu tem omawiana będzie sprawa powiększenia lokalu dla biura policyjnego oraz wewnętrznego urządzenia tegoż biura.

(a) Pocztówki. Właściciel kolportarzu w Zgierz p. Al. Lach, wydał seryę pocztówek z widokami Zgierza. Pocztówki wykonane są bardzo starannie i efektownie.

S Z T U K A.

(x) Teatr polski (Cegielniana 63). Kancelarya teatralna komunikuje nam:

Dziś i jutro „Cyganerya warszawska“, która stale doznaje dużego powodzenia.

W czwartek premiera głośnej sztuki H. Kistemaeckera p. t. „Zagiew“, która obiegła najcenniejsze sceny Europy, a ostatnio odniosła znaczny sukces artystyczny w Warszawie. Obsada pierwszorzędna i całkowicie nowa wystawa. Reżyseryę prowadzi p. A. Bednarczyk.

W piątek „Cyganerya warszawska“.

W niedzielę o godz. 3 1/2 po poł. po cenach popularnych arcywesoła krotoczwila K. Laufsa p. t. „Dom waryatów“, wiecz. o 8 1/4 „Zagiew“ po raz trzeci.

(x) Teatr popularny. Z kancelaryi teatralnej komunikują nam:

Dziś we wtorek, ukaże się sztuka w 5-ciu aktach z powieści H. Sienkiewicza p. t. „Pan Zoltikiewicz“, sztukę okraszają tańce i śpiewy z muzyką Z. Noskowskiego.

W środę dana będzie sztuka w 4-ch aktach „Honor“.

W czwartek „Mąż o dwóch żonach“, komedya w 3-ch aktach.

Odbywają się pełne próby z komedyi społecznej H. Ibsena p. tyt. „Związek młodzieży“. Komedya ta grana na wszystkich scenach przedstawia ciekawe typy karyerowiczów, każda postać tchnie prawdą życiową a sceny takie, jak

wybory posła do parlamentu odślaniają nam rąbek tajemnicy wyborców i ich kandydatów, którzy nie wahają się poświęcić honor, ambicje, dobro społeczne dla egoistycznych celów.

Handlowcy Łódzcy w Warszawie.

Zorganizowana przez zarząd Stowarzyszenia wzajemnej pomocy pracowników przemysłowo-handlowych gub. piotrkowskiej z dzielnym jego prezesem p. Fr. Nechwila na czele, wycieczka do Warszawy wyruszyła w ubiegłą niedzielę pod przewodnictwem p. Henryka Hertzberga, przy udziale 45 osób.

Uczestników wycieczki, celem której było rewizytowanie kolegów warszawskiego Stowarzyszenia handlowców, imieniem tegoż powitał w Zyrardowie członek zarządu p. Karol Hofman.

Na dworcu kolejowym w Warszawie oczekiwali przyjazdu gości liczne grono członków tamtejszego Stow. z wice-prezesem p. Lewandowskim na czele, oraz grono pań z bukietami, które wręczyły koleżankom łódzkim.

Po wzajemnym zapoznaniu się, uczestnicy ruszyli do lokalu warszawskiego Tow. przy ul. Ślizkiej, gdzie po przemówieniu powitalnym i odśpiewaniu kilku pieśni przez chór Tow. podano śniadanie.

W czasie śniadania każdy z uczestników wycieczki otrzymał w darze albumik z widokami Warszawy, ofiarowany przez redakcję „Handlowca”, Stowarzyszenie zaś łódzkie duże piękne album w kosztownej oprawie, również z widokami Warszawy.

Okolo godz. 11 rano udano się na zwiedzanie miasta. Wycieczkowców oprowadzał i szczegółowych udzielał objaśnień delegat Tow. krajoznawczego p. Maszki.

Łódzianie zwiedzili „Muzeum przemysłu i rolnictwa”, katedrę, Stare miasto, rynek, wreszcie dziedzictwo Baryczków, gdzie rolę Cicerone'a objął p. Maszki, p. Stejański, członek Tow. opieki nad zabytkami przeszłości.

Z kolei udano się na obiad do hotelu „Victoria”. Po obiedzie, w czasie którego wygłoszono kilka toastów, część wycieczkowców zwiedziła stację filtrów przy ul. Koszykowej, część druga pałac Tow. zachęty sztuk pięknych.

Wieczorem zebrano się ponownie w lokalu Towarzystwa, gdzie wśród liczego audytorium odczyt fachowy z dziedziny handlu i przemysłu wygłosił adw. przys. p. Pniewski.

Po ukończeniu części artystycznej wieczornicy na program której złożyły się produkcje kółka muzycznego i drużyny śpiewaczej oraz deklamacja p. Rosmana-Rosmańskiego, wycieczkowcy wraz z licznym gronem warszawskich kolegów zasiedli do wspólnej wieszery, która wśród nader serdecznego nastroju przeciągnęła się do 10 i pół wieczorem.

W czasie wieszery wygłoszili toasty: p. K. Hofman za powodzenie i rozwój Stow. łódzkiego, na co mu odpowiedział p. Henryk Hertzberg, wnosząc toast w jego ręce za pomysłowość Stow. warszawskiego, p. Nechwila—na cześć warszawianek, p. C. Borysławski—na cześć drużyny śpiewaczej, p. Z. Fiedler—na cześć prasy zawodowej warszawskiej, na co odpowiedział p. Karol Hofman, toastując na cześć prasy łódzkiej w ręce p. H. Gawrońskiego, przedstawiciela „Rozwoju”. Toastem „kochajmy się”, wygłoszonym przez p. Nechwile, zakończono wieszery, po której nastąpiły ohoce tany.

O północy łódzianie przy dźwiękach orkiestry, śpiesząc na kolej, opuścili gościnne progi Stowarzyszenia, odprowadzeni przez liczne grono warszawian i warszawianek, unosząc z sobą miłe i niezatarte wspomnienia razem spędzonych chwil.

Hg.

Teatr Popularny.

„Pan Zolzikiewicz” sztuka ze śpiewami i tańcami w 5 aktach, z powieści Henryka Sienkiewicza, w opracowaniu Mellerowej i Galesiewicza.

Nowelle Henryka Sienkiewicza, największego z plastyków i artystów w tej dziedzinie twor-

zości, odznaczają się wybornym malowaniem charakterów zarówno biernych jak i energicznych, tchórzliwych lub śmiałych; umie on u nich przemawiać językiem miłości zmysłowej i uduchowionej bez popadania w jaskrawość lub sentymentalność, rozumie dobrze środowisko, w którym bohaterów swoich umieszcza.

Do wybitniejszych z jego noweli należą bezspornie „Szkice Węgłem”, zaczerpnięte z życia wiejskiego z bezpośredniego okresu po wprowadzeniu samorządu gminnego. Sienkiewicz dosadnie charakteryzuje w nich stanowisko pisarza gminnego, tego wszechwładnego pana i władcy gminy, tyranizującego nieraz ołoczenie, k'woli zadośćuczynienia swoim zachciankom.

Jego pan Zolzikiewicz, pisarz gminy Barania Głowa, jest doskonale skryształizowanym typem jego rodzaju urzędników gminnych. Głupi, ale sprytny, przewrotny i ambitny, natura wskroś zmysłowa, Zolzikiewicz dla zadośćuczynienia swej chuci gotów jest na wszelkie szelmostwa.

I spełnia je też, balamucąc na prawo i lewo dziewczęta wiejskie, ale najgorętszą żądzą zapłonął do pięknej mężatki Marychny, żony drwała Rzepy, kochającej męża i kochanej od niego.

Rzepowa zwycięsko odpiera zabiegi pana pisarza, czem jeszcze bardziej pobudza jego żądze, a że mąż jej, to najsiłniejszy chłop w całej wsi, więc p. Zolzikiewicz postanawia się go pozbyć przez oddanie w rekruty, jako zastępcę za popisowego syna wójta gminy, Buraka. Projekt ten przy pomocy wódki wprowadza w czyn, styranizowawszy przedtem operującego się szelmostwu Buraka i obu ławników. Rzepowa, aby obronić męża od wojska i wdrzeć pisarzowi nieszczerne zobowiązanie zastępstwa, które Rzepa po pijanemu podpisał, oddaje się Zolzikiewiczowi. Zrozpaczony Rzepa, widząc ją wychodzącą z chaty pisarza, domyśla się, po co tam poszła, czemu zresztą Marychna nie przeczy, morduje ją i morduje pisarza.

Krwawy ten proces psychologiczny, rozegrany w duszy nieszczęsnego drwała, co mógł pozostać do końca życia uczciwym pracownikiem, gdyby lotr, czyhający na koniec jego żony, nie doprowadził tej prostaczki, ale poczciwej natury do rozpisy, Sienkiewicz przeprowadza wybornie. Wybornie też charakteryzuje środowisko, w którym akcja się rozgrywa, oraz przyczyny takiego a nie innego jej rozwoju.

Wszystkie atoli zalety tej noweli w sztuce, opracowanej przez Mellerową i Galesiewicza, zatarty się kompletnie. Pozostał jeno obrazek ludowy, uromalony tańcami i śpiewami, zakończony ponurym dramatem, w którym świetnie i plastycznie przeprowadzona charakterystyka głównych postaci, zatartą została prawie doszczętnie, — a i środowisko akcji straciło na wyrazistości.

Sztukę tę w ubiegłą sobotę dyrekcja Teatru Popularnego wystawiła starannie; w wykonaniu jednak znalazły się pewne niedomagania, zwłaszcza w śpiewach chóralnych, niewyszkolonych dosłatecznie. Rolę Rzepy wykonał p. Bolesławski z właściwą sobie sumiennością w opracowaniu, zwycięsko pokonywając trudności. Dobrym Zolzikiewiczem był p. Kulakowski, aktor wybitnie uzdolniony do ról charakterystycznych. Dość zwycięsko łamała się z trudnościami, nagromadzonymi w roli Marychny pani Borzewska, która o ile w początkach sztuki była bezbarwna, o tyle gra jej poczęła nabierać wyrazu w rozwoju akcji. Scenę zaś ostatnią p. Borzewska zagrała prawie bez zarzutu ze szczerą prostotą w uwydatnieniu śmiertelnego strachu wobec nieuniknionej śmierci i poczucia krzywdy, wyrządzonej jej dlatego tylko, że za bardzo kochała męża. Z dalszej obsady należy wyróżnić panią Chranowską dobrą w roli Magdy i wspomnieć życzliwie o pani Rożańskiej w roli Baśki Zabianki, oddanej bardzo plastycznie.

Śpiew p. Elertowicz nad kołyską dziecka Rzepów na początku obrazu ostatniego podobał się ogólnie.

Z estrady.

W piątek odbył się w sali K. Rubinstelna drugi z rzędu koncert rozgłosnej już sławy skrzypaczki Leny Kantorowiczówny z udziałem prof. Ludwika Ursteina z Warszawy. Gra młodocianej artystki odznacza się brawurą techniką i ładnym tonem.

Najbardziej interesującym numerem programu była przedudna sonata F-dur Griega, w której zarówno skrzypce jak i fortepian grają równoznaczną rolę, więc można było w tem dziele doskonale poznać zalety gry i talent interpretacyjny obojga wykonawców. Trzeba przyznać, że prof. Urstein doskonale rywalizował w tym względzie ze znakomitą skrzypaczką.

Pozatem program zawierał szereg większych i mniejszych dzieł z repertuaru skrzypcowego, jak słynny „koncert patetyczny” Ernsta, „Havansisa” Saint-Saensa, „Serenadę melancholijną” Czajkowskiego i wiele innych utworów popisowych, które koncertantka odegrała z wysokim artystycznym i zmuszona była nieraz do bisowania. Publiczność, dość licznie zebrana, przyjmowała artystyczną parę owacyjnie.

W sobotę, w tejże sali, mieliśmy drugi koncert, zasługujący tembardziej na zaznaczenie, że popisywał się wirtuoz-pianista i jednocześnie kompozytor, jeden z wyróżniających się w gronie „młodej Polski” i uczeń ś. p. Zygmunta Noskowskiego, p. Juliusz Wertheim.

Obfity program zawierał wielką różnorodność kompozycji muzycznych dawnych klasyków jak Bach, Couperin, Rameau, romantyków jak Brahms i Chopin, wreszcie nieodzowne w „recitalach” fortepianowych popisowe dzieła Liszta. Modernistyczny kierunek w muzyce reprezentował Rachmaninow i sam koncertant Juliusz Wertheim, który wystąpił z własnymi preludjami, bardzo oryginalnymi w pomysłach harmonicznych i formie.

Dla publiczności łódzkiej, która bardzo mało zna dzieła współczesnych młodych kompozytorów polskich, była to nowość. Muszę zaznaczyć, że preludya Wertheima są tylko drobną częścią jego prac kompozytorskich, więc o ogólnej twórczości młodego muzyka z tych drobniaków sądzić jest trudno. W każdym razie utwory te sprawiły bardzo dodatnie wrażenie, skoro po ich wykonaniu publiczność zgotowała koncertantowi owację.

Co się tyczy strony odtwórczej, to w interpretacji Wertheima najlepiej wychodzą dzieła nowszego stylu, zwłaszcza Chopina; trochę gorzej, bo zbyt nerwowo, utwory dawnych klasyków.

Wybitny wirtuoz i kompozytor grał na fortepianie Bechsteina, sprowadzonym umyślnie przez firmę Hermana i Grosmana z Warszawy, choć prawdę mówiąc, nie brzmiał on lepiej od Seilera, na którym w piątek popisywał się prof. Urstein.

T. J.

TELEGRAMY.

KONSTANTYNOPOL, 21 października (wł.). Według mniemania tutejszych kół militarnych, walna bitwa pomiędzy turecką armią północną, a wschodnią armią bułgarską, stoczy się pod Adrianopolem, na równinie rzeki Maricy. Linia Adrianopol—Kirk-Kilisiz—Tirnowa jest stanowczą pozycją, której sforsowanie otworzyłoby zwycięzcy drogę do Konstantynopola.

Strategicy tutejsi przypominają, że jest to właśnie ta sama droga, którą w roku 1877 obrali rosyjanie, sforsowawszy po zwycięstwach w walkach wawóz Szypkę, znajdujący się dziś na terytorium bułgarskim, od chwili, kiedy Bałkany przestały już być przedmurzem paszajiku Rumelijskiego i stolicy państwa.

W razie spotkania obydwóch armii w dolinie Maricy, u podnóża gór Despotowych, na placu boju stanęłyby z obydwóch stron od 500 do 600 tysięcy zbrojnych naprzeciw siebie. Walka, jak przepowiadają, będzie zacięta i krwawa, gdyż wynik jej stanowić będzie o losach Turcji Europejskiej.

BERLIN, 21 października (wł.). Na giełdzie tutejszej krążyła pogłoska, że następca tronu czarnogórskiego, ks. Danilo, został przez Turków wzięty do niewoli.

BIAŁOGROD, 21 października (wł.). 23-ch korespondentów wojennych, a pomiędzy nimi znany poseł czeski, Kłofacz, udali się dziś na plac boju.

Wojska arabskie obsadziły wzgórze Ala, dominujące nad Nowym Bazarem w sandżaku. Jednakże wojsko serbskie nie zajmie Nowego

Bazaru, minie go i uda się dalej na południe w stronę Mitrowicy i Prisztiny.

BERLIN, 21 października (wł.). Donoszą tu z Konstantynopola, że Podgoryca miała 16,000 załogi, łącznie z albańczykami. Wszystkich wzięto do niewoli.

BIAŁOGROD, 21 października (wł.). Prawe skrzydło serbskie posuwa się powoli naprzód natrafiając na silny opór ze strony Turków.

Serbowie doszli do Nowego Bazaru, gdzie oczekiwana jest zacięta bitwa.

SOFIA, 21 października (wł.). Donoszą, że wiadomość o zajęciu Kirkalis przez część wojsk prawego skrzydła pierwszej armii bułgarskiej potwierdza się.

BUKARESZT, 21 października (wł.). Rządy bułgarski, serbski i grecki czynią starania u rządu rumuńskiego, aby uzyskać stanowcze zapewnienie zachowania neutralności ze strony Rumunii. Wzajemnie za to ofiarują Rumunii udział w konferencji europejskiej po ukończeniu wojny. Równocześnie przyrzekają przedstawicielom królestw bałkańskich, że w razie zwycięstwa nad Turkami, otrzyma Rumunia korzyści terytorjalne.

BIAŁOGROD, 21 października (wł.). Donoszą tu z Konstantynopola, że władze wojskowe tureckie uwięziły księży i nauczycieli serbskich i bułgarskich. Uwięziono też wielu obywateli chrześcijan.

ATENY, 21 października (p.). Gazeta „Estia” donosi, że po zamknięciu parlamentu, król w towarzysztwie Venizelosa i świty odjedzie do armii czynnej. Według pogłosek metropolita zamierza towarzyszyć królowi, by pobłogosławił broń grecką.

Dziś przybyło tu 700 ochotników. W katolickich i prawosławnych świątyniach odprawiono modły na intencję zwycięstwa.

SOFIA, 21 października (p.). Agencja telegraficzna bułgarska oświadcza, że została upoważniona do stanowczego zaprzeczenia tendencyjnym doniesieniom z Konstantynopola, jakoby w potyczkach wojsko bułgarskie używało kul „dum-dum”.

SOFIA, 21 października (p.). Dwa bataliony bułgarskie 18 b. m. zajęły Mustafa-Paszę.

SOFIA, 21 października (p.). W górnym Dżumaju w siole Carewo bułgarzy wykryli w domach muzułmanów skrzynie z nabojami i składami prowiantów.

KONSTANTYNOPOL, 21 października (p.). Uznawszy trzydniowy termin na przejście statków greckich przez Dardanelle za niedostateczny, ambasadorowie domagają się dłuższego terminu.

KONSTANTYNOPOL, 21 października (p.). Wskutek domagania się ambasadora rosyjskiego rząd otomański przedłużył termin jeszcze o trzy dni, dany statkom pod flagą grecką, do przejścia przez Dardanelle.

RZYM, 21 października (p.). Korespondent petersburskiej Ag. telegr. informuje się ze źródeł wiarogodnych, że Włochy wypowiedzą się przeciwko terytorjalnym nabytkom wielkich mocarstw nawet w formie kompensaty.

KONSTANTYNOPOL, 21 października (p.). Jedenaście statków greckich przepłynęło w pobliżu Lemnos-Tenedos, w niewiadomym kierunku.

PODGORYCA, 21 października (p.). Generał serbski Atanackowicz, mianowany do wojsk czarnogórskich, przybył do Cetyni i oczekiwany jest w Podgorycy.

TAGANROG, 21 października (p.). Członkowie kolonii greckiej licznie zgłaszają się do konsula greckiego, przyczem mężczyźni zapisują się na ochotników, kobiety zaś na siostry mikośierdzia.

BIAŁOGROD, 21 października (p.). Z granicy wiadomości nie nadeszły.

Do Niszu przywieziono 140 lekko rannych w potyczkach przednich oddziałów.

Rząd nie zgodził się na obecność zagranicznych agentów wojennych na teatrze działań wojennych.

BIAŁOGROD, 21 października (p.). Ze źródeł urzędowych komunikują, że wszystkie trzy armie pomyślnie posuwają się naprzód. Druga armia, maszerująca od Kunstendill przez Kriwu Palankę na Kumanowo, zajęła Carewo sioło i ufortyfikowaną pozycję Sultantepe.

KONSTANTYNOPOL, 21 października (wł.). Przed gmachem rządowym eksplodowała wczoraj bomba, rzucona przez Bułgara, którego na-

stępnie ujęto. Eksplozja nie wyrządziła większej szkody.

WIEN, 21 października (wł.). Na giełdzie panuje zupełny zastój. Niema żadnych obrotów. Kursy są wobec tego bardzo osłabione i mają tylko nominalne notowania.

KONSTANTYNOPOL, 21 października (wł.). Porta notyfikowała mocarstwom blokadę Warny.

SOFIA, 20 października (wł.). Rząd nakazał zgasić latarnie morskie.

SOFIA, 21-go października (wł.). Ze źródła kompetentnego potwierdza się wiadomość, że pod Mala Trnowa wzięto do niewoli szwadron turecki.

SALONIKA, 21 października (wł.). W Monastyrze więźniowie usiłovali wydostać się z więzień i zranili kilku żandarmów. 18 więźniów częścią zabito, częścią raniono.

BERLIN, 21-go października (wł.). W parku treptowskim zgromadzenie socjalistyczne uchwaliło rezolucję przeciw wojnie, drożyznie i pozbawieniu praw wyborczych. Wzięto w niem udział wielu socjalistycznych postów.

KIJÓW, 21 października (p.). Słowiańskie T-wo dobroczynności rozpoczęło przyjmowanie ofiar na rzecz południowych Słowian.

Wygłoszone zostaną na ten cel publiczne odczyty na temat „Kwestya słowiańska”.

MOSKWA, 21 października (p.). Oficjalni ziemscy uchwalili jeden procent pensji przeznaczyć na rzecz walczących Słowian.

PETERSBURG, 21 października (p.). Czerwony Krzyż wysłał na teatr wojny do Grecji 23 b. m. dwa oddziały sanitarne z przenośnymi lazaretami na 50 miejsc każdy, dnia 24 b. m. wysłał do Bułgarii 4 oddziały sanitarne. Przy oddziałach znajduje się szpital na 200 łóżek i trzy przenośne lazarety. Dnia 24 b. m. do Serbii wyjadą 3 oddziały sanitarne, przy których znajdować się będzie szpital na 200 łóżek i 2 przenośne lazarety.

PARYŻ, 21 października (p.). „Radical” wyraża życzenie, żeby społeczeństwo rosyjskie ułatwił ministrowi spraw zagranicznych Sazonowowi trudne zadanie; społeczeństwo rosyjskie powinno zrozumieć, że polityka Francji na Bałkanach, jednomyślnie popierana przez całą prasę, służy jednocześnie sprawom francuskim i rosyjskim.

„Figaro” ostrzega, że opinia społeczna zagranicą sprzeciwia się przypuszczeniu, jakoby ostra polemika „Temps’a” i „Times’a” przeciwko „Nowemu Wremieni” była inspirowana przez Poincaré’go i znajduje odgłosy w reszcie prasy francuskiej. Ostatnia przeciwnie, uznaje konieczność zachowania wielkiej ostrożności w obecnych okolicznościach.

TEHERAN, 22 października (p.). Do obozu Salar-ud-Doule w pobliżu Keredzi wysłano oddział 400 ludzi i kilka dział.

LUBLANA, 22 października (p.). Zjechało się 74 postów do sejmiku delegacji zjednoczonych partji chorwackiego prawa państwowego wszystkich ziem chorwackich i słoweńskiej klerykałnej partji narodowej. Przewodniczy Szustewicz. Uchwalono rezolucję, uznającą Chorwatów i Słowenów za jeden naród. Mówcy wypowiadali się na korzyść tryjalizmu w granicach monarchii Habsburgów, nalegając na rząd, by zwrócił bacniejszą uwagę na kwestję południowo-słowiańską.

SIEDLCE, 22 października (p.). Zjazd gubernialny prawyborców większej własności rolnej wybrał 7 wyborców dla wybrania posła do Rady państwa. Wszyscy narodowcy polscy.

BERLIN, 22 października (p.). Z Rosji przywieziono 1800 pudów świeżego mięsa.

BRUKSELA, 22 października (p.). Otworzono międzynarodową konferencję w kwestyi handlu kobietami.

CHICAGO, 22 października (p.). Roosevelt wyjechał do Oysterbay. Stan jego zdrowia bez zmian.

Z ostatniej chwili.

Berlin, 22 października (wł.). Dziś w południe rozpocznie się sesja sejmiku pruskiego po feryach, równocześnie odbędzie posiedzenie Koła polskie, celem omówienia wniesienia interpelacji w sprawie wyłączenia.

Sofia, 22 października (wł.). Wczoraj po poł. rozpoczęła flota turecka bombardowanie Warny. Gwałtowny ogień armatni wyrządził poważne

szkody w portowej części miasta; klasztor, kościół, część składów zapaliły się i runęły. Turcy spuścili kilkadziesiąt łodzi na wodę z wojskiem, które musiało się cofnąć pod ogniem karabinowym, danym z łodzi bułgarskich.

Kilka okrętów tureckich odpłynęło w kierunku północnym i bombardowało nieobwarowany handlowy port, Kawarna. Rząd bułgarski wniesie protest przeciwko temu naruszeniu praw międzynarodowych.

Białogród, 22 października (wł.). Pod Nowym Bazarem, w okolicach którego miało nastąpić połączenie lewego skrzydła Czarnogórców z wojskiem serbskim, zaatakowały serbów silne oddziały tureckie i wywiązała się zacięta walka, która trwa w dalszym ciągu.

Sofia, 22 października (wł.). Forpoczty bułgarskie znajdują się już w bezpośredniej styczności z fortyfikacjami Adryanopola; otrzymały one rozkaz zaniechania jakiegokolwiek akcji wojennej, do czasu zbliżenia się głównych sił. Z powodu nagłych deszczów marsz ich opóźnia się, tak, że koncentracja głównej armii pod Adryanopolem potrwa jeszcze kilka dni.

Bukareszt, 22 października (wł.). Z Konstantynopola donoszą, że Turcy ostrzeliwali port Kawarna i wysadzili na ląd silne oddziały wojska. W mieście bombardowanie wyrządziło poważne szkody.

Konstantynopol, 22 października (wł.). Rząd turecki donosi, że ubiegłej nocy został byłym sułtan, Abdul-Hamid, wywieziony z Salonik do Konstantynopola.

Saloniki, 22 października (wł.). Z granicy serbskiej nadeszła tu niesprawdzona dotychczas wiadomość, że pod Nowobarsz wojska tureckie odniosły zwycięstwo nad serbami i zajęły serbską warownię graniczną.

Saloniki, 22 października (wł.). Armia czarnogórska, operująca koło Skutari, usiłowała wczoraj opanować drogę do Ipeku, napotkała jednak silny opór turecki i musiała się cofnąć.

Ateny, 22 października (wł.). Armia epińska maszeruje równoległe z tesalską kolumną, która znajduje się na 45 kilometrów w głębi Turcji.

Naczelne dowództwo armii greckiej nie pozwoliło na przejazd obcych attache do głównej kwatery, w interesie zachowania w tajemnicy operacji wojennych.

Konstantynopol, 22 października (wł.). O nowej bitwie pod Elasoną, brak dotychczas urzędowych wiadomości, prywatne zaś doniesienia twierdzą, że walka trwa i prowadzona jest z obu stron z wielką zaciętością; podobno po stronie greckiej zginęło 1500 żołnierzy.

Ateny, 22 października (wł.). Flota grecka rozpoczęła blokadę wyspy Lemnos; wczoraj wysadzone tam zostały na ląd oddziały wojska i ogłoszona została okupacja załogi Madros, stanowiącej doskonałą podstawę operacyjną przeciwko Dardanelom.

Konstantynopol, 22 października (wł.). Ministerjum wojny otrzymało wiadomość, że przy bombardowaniu Warny zatopione zostały dwa torpedowce bułgarskie.

GIEŁDA WARSZAWSKA

(Sprawozdanie telegraficzne—godzina 1, dnia 21 X 1912 roku.)

	Zd.	Ostat.		Zd.	Ostat.
Czeki na Berlin	48.40	—	5% L. m. Piotrkowa	—	—
4% Renia	98.80	92.85	Akc. Lilpopy	—	—
5% Pożyczka z 1905	—	—	„ Pufilowskie	—	—
5% Pożyczka z 1906	—	—	„ Rudzki i S-ka	125	120
Premjówka I-cj em.	475	465	„ Starachowickie	—	—
„ II-cj „	855	845	Banku H. m. Warsz.	—	—
Szlacheckie	309	298	„ Lodzi.	428	417
4% Listy Ziemskie	87.75	86.75	Rudzki i S-ka n. ak.	—	—
4% „	—	—	B-ku H. Warsz. n. ak.	—	—
5% Listy Warsz.	91.80	90.80	B-ku Dysk. Warsz.	—	—
4% „	97.00	96.00	Akcje Zyrard, zakl.	—	—
4% L. Łódz. 7 s.	—	—	5% Oblig. Warsz.	—	—
4% L. Łódz. 8 s.	—	—	4% L. Częstochowy	—	—
Bank H. Łodzi n. ak.	—	—	Bank Państwa	—	—

S. † P.

Aleksandra z Gzirnigów Andrychiewicz

była nauczycielka muzyki

po długich i ciężkich cierpieniach zasnąła w Bogu dnia 21-go października 1912 roku, przeżywszy lat 70. Pogrzebiona w smutku rodzina zaprasza krewnych, przyjaciół i znajomych na wyprowadzenie zwłok: w środę, dn. 25-go b. m. o godz. 5-ej po południu z domu przy ul. Dzielnej Nr. 52, na Stary cmentarz katolicki. 4004

Wojna na Balkanach.

Hassan-bej, który z 2000 albańczyków z Ipeku wybierał się pod Beranę celem odbicia tego miasta z rąk czarnogórców, napadnięty został pod Plavia przez czarnogórców, ukrytych w zasadzce. Po krwawej walce Hassan-bej z 280 ludźmi wzięty został do niewoli. Wojska jego zostały wycięte prawie do nogi; reszta pierzchnęła.

— Z Warny donoszą, że eskadra turecka rozpoczęła wczoraj ogień działowy na kilka torpedowców bułgarskich, będących na rekonesansie. Torpedowce schroniły się do portu pod Warną, gdzie ich okręty tureckie z powodu podłożonych min podwodnych ścigać nie mogły. Wieczorem o godzinie 9 eskadra turecka wciąż jeszcze trzymała się pod Warną.

— Armia bułgarska w dalszym ciągu kroczy na Adrianopol. Pod silnie ufortyfikowanym Adrianopolem prawdopodobnie przyjdzie do zaciętych walk. Turcy wdawać się będą tylko w małe potyczki, aby zyskać na czasie. Mimo to bułgarzy spodziewają się zająć Adrianopol jeszcze przed nadejściem posiłków tureckich. Albowiem siły wojenne Bułgarii są daleko większe, niż przypuszcza się w Europie. Także w Macedonii sprzymierzone armie Serbii i Czarnogórców mają znaczną przewagę liczebną nad wojskami tureckimi. Przytem trzeba się liczyć z tem, że armia grecka rozpoczyna operacje wojenne w Tesalii, tak, że turcy dostaną się pomiędzy dwa ognie.

— Od 48 godzin toczą się na wszystkich granicach tureckich walki. Dotąd jednak nie można sobie wytworzyć sądu o głównych podstawach poszczególnych armij. Natomiast to jedno zdaje się pewnem, że bułgarzy w forsownych marszach zdążają ku Adrianopolowi, przytem jednak należy uwzględnić, że turcy założyli naokoło Adrianopola silnie ufortyfikowany obóz na przestrzeni 35 kilometrów.

W każdym razie spodziewać się należy w tym tygodniu wielkiej bitwy pod Adrianopolem. Podczas gdy armia bułgarska w ten sposób wiąże główne siły tureckie pod Adrianopolem, trzecia armia bułgarska maszeruje na Kirk-Kilisse, gdzie turcy mają mało wojska i grozi zajęciem głównej linii kolejowej, prowadzącej do Konstantynopola.

— „Journal de Saloniki” donosi, że Essad pasza maszeruje w kierunku Tuzi, na czele 30 tys. ludzi, w tem 10,000 doskonale uzbrojonych albańczyków, aby powstrzymać marsz czarnogórców na Skutari. Jak się zdaje, przygotowuje się decydująca bitwa pod Skutari.

— Wojska bułgarskie obsadziły wczoraj o 4 po poł. oba brzegi Marycy na granicy tureckiej pod Mustafapaszą i weszły do miasta, gdzie znalazły znaczne zapasy żywności i paszy. Turcy lekko uszkodzili most na Marycy, mimo to użyto go do konwojów. Dworca ani stacji telegraficznej turcy nie zniszczyli. Wojska, które onegdaj operowały przeciw Adrianopolowi, spędziły nieprzyjaciela aż do linii fortyfikacyjnych i wzięły blisko stu Turków w niewolę.

Wojska bułgarskie posuwają się ze wszystkich pozycji naprzód. Wiele pozycji na wzgórzach wzięto walką na bagnety.

Jak słyhać, turcy aresztują po wsiach bułgarskich notablów i żądają za nich okupu. Jedną wieś bułgarską podpalili turcy podczas odwrotu, w innych pobili i pokaleczyli 400 bułgarów.

— Nieprawdziwe są doniesienia pism tureckich, jakoby turcy wtargnęli do Bułgarii i zajęli szereg pozycji strategicznych koło Tomrasz. Ani jeden turecki żołnierz do wczoraj rana nie przekroczył granicy. Turcy o tem nie myślą, lecz swoje siły zbrojne koncentrują w Adrianopolu.

— Agencja Havasa donosi z Cetynii: Prawe skrzydło pod wodzą Martinowicza obsadziło wzgórze Belaje i odparło wojska tureckie, które cofnęły się w nieporządku.

— „Voss. Zig.” donosi z Cetynii: Przy zajęciu Plawy obie strony poniosły wielkie straty. Plawy bronili z wielką zaciętością albańczycy. Po dwudniowej walce, w której miasto Plawa zostało doszczętnie przez granaty i powstałe stąd pożary zniszczone, czarnogórcy weszli do miasta, a raczej do jego gruzów, albańczycy zaś cofnęli się w góry.

W szeregach albańczyków walczyło także mnóstwo kobiet i chłopców, których wielu znaleziono między zabitymi i rannymi.

Czarnogórcy stracili w walkach pod Plawą 500 ludzi w zabitych i rannych, albańczycy zaś zostawili na placu boju 900 zabitych i rannych.

Ranni nie mają żadnej opieki, ponieważ nie ma wogóle lekarzy.

Zdobycie Plawy zawdzięczają czarnogórcy tylko artylerji i mitraliezom.

W Białogrodzie krąży pogłoska, że 7-y pułk piechoty serbskiej został zniszczony przez Turków. Pułk ten wszedł na podminowane terytorium i padł ofiarą eksplozji. W Białogrodzie panuje z tego powodu przerażenie. Oficjalnie wiadomości tej ani nie poświadczają, ani nie zaprzeczają.

Albańczycy stanęli w zupełności po stronie Turków. W wielu punktach granicznych zaatakowali oni Serbów i tak długo wytrzymywali ich napór, aż nadeszły regularne wojska tureckie, które rozprószyły Serbów.

„Voss. Zig.” donosi z Białogrodu; Przybył tu pewien francuski inżynier, aby naradzić się z rządem serbskim co do sposobu, w jakiby można było dostawić do Serbii broń i amunicję, zwłaszcza armaty.

Kinematograf

jest do sprzedania zaraz z 2-piętrowym domem na dobrych warunkach. Do kupna pożądaną jest 16 tysięcy rubli, lub do wydzierżawienia z zupełnym urządzeniem podług najnowszych wymagań. Wiadomość: ul. Wilewska Nr. 90, m. 18, od godz. 5 do 7-ej wieczór 3986

Teatr Polski

Cegielniana 63.

W piątek, dnia 27 października 1912 r.

„Cyganeria Warszawska”

po cenach popularnych

Bilety po cenach popularnych (najniższych) wcześniej nabywać można w cukierni P. Komora, Dzielna róg Wschodniej, codziennie od 10-ej rano do 1-ej po południu i od 4-ej do 8-ej wieczorem. 3996

Zarząd Łódzkiej Rzeźni Miejskiej

poleca:

Skóry wołowe, krowie, cielece, końskie suche i solone. Łój i szmalec topiony, do celów technicznych. Krew suszoną na nawozy sztuczne. Mączkę mięso-kostną na karm dla ryb, drobiu i trzody. Włoseń tapicerski dezynfekowany w kilku wyborowych jakościach i kolorach. Łódź sztuczny po 15 kop. pud na miejscu bez odstawy. 445
Inżynierska Nr. 1, tel. 48.

Są w sprzedaży bezwartościowe naśladownictwa. Każda puszcza prawdziwego „formanu” winna nosić następującą firmę: Drezdeńskie Chemiczne Laboratorium LINGNERA w Dreźnie. 3273

„ODEON”

Od wtorku do soboty

Nadzwyczajny program!

Cuda Paryża wspaniała natura

Żona bez zarzutu komedia

SZATAN AMBICJI

Dramat społeczny w 3-ach akt. Morlona

Tygodnik ilustrowany

wypadki ostatniej doby. 3325

Do obrazów z natury śpiewa włoska śpiewaczka Inez Esparza.

Poszukujemy kupna kilkunastu używanych

rezewuarów

żelaznych różnej wielkości. Oferty z podaniem wymiarów **Wrocławsk** skrzynka pocztowa 72.

Ogólnie znany z dobrego kroju i starannego wykonania **zakład krawiecki**

J. Kozłowskiego

przeniesiony został z Benedykta, na ul. Mikołajewska Nr. 22 parter.

Na zamówienia garnitur marynarkowy z dobrego materiału zimowego od Rb. 25. 2532

Księgarnia „Przeglądu Katolickiego”

UL. ŚW. ANDRZEJA Nr. 3. 199

POLECA: ŻYWOITY ŚWIĘTYCH POLSKICH, KRÓLOWĄ JADWIGĘ I WSZYŚKIE WYDAWNICTWA TEJŻE KSIĘGARNI, JAK RÓWNIEŻ OBRAZY, RZĄŻE, POCZTÓWKI ARTYSTYCZNE I MATERIAŁY PIŚMIENNE.

Z przeszłości Łodzi.

Wiązanek faktów, dotyczących historii Łodzi nadsyła nam z Tuszyna ks. St. Muznerowski, który pisze;

Do wiadomości, powtórzonych za „Dziennikiem Kujawskim” w nr. 188 „Rozwoju”, dodaje, że biskup kujawski, Jan Kropidło, w roku 1387 za zgodą swej kapituły eryguje w Łodzi sołectwo, obdarzając nim Janusza, syna Piotra, oraz jego potomków; uposaża go dwoma łanami roli na Łodzi i tyłomaż na Widzewie; zwalnia kmieciów łódzkich przez trzy, a widzewskich przez lat czternaście od wszelkich ciężarów i powinności.

Po upływie tego czasu mają płacić rocznie na św. Marcin po pół grzywny groszy praskich oraz oddawać czwartą część miodu kanonikowi Śliwce, który Łódź wraz z Widzewem otrzymał w dożywocie od biskupa kujawskiego Zbiluta, zmarłego w r. 1383. Nadto mają oddawać na święta Wielkanocne po pół kopy jaj i po jednym serze, a na święta Wniebowzięcia po dwa kurczęta. Obowiązani są jeszcze orać jeden dzień pod zboża ozime i jeden pod jare; kosić łąki i suszyć siano również po dniu. Sołtys zaś ma z karczem w obydwóch wsiach oddawać dwie części dochodu, trzecią zaś zatrzymać dla siebie. Nadto pozwala mu biskup pobudować w Widzewie młyn, z którego całkowicie będzie korzystał, jak również i jego potomkowie. Za to ma sędzić w obydwóch wsiach wszystkie sprawy tak cywilne jako i karne. Z kar będzie pobierał trzeci grosz, oddając kanonikowi Śliwce dwa. (Dokumenty Mazowieckie i Kujaw. 160 Nr. 90).

Według rejestrów poborowych w połowie XVI w. Łodziana antyqua (Łódź stara), nazwana tak dla odróżnienia od Łodzi nowej — miasta, należy do biskupa kujawskiego; ma 5 kolonistów na pięciu łanach; sołtysa na dwóch łanach i jednego rzemieślnika. Sołtys ma własny młyn. Widzew również stanowi własność biskupa kujawskiego i ma pięciu kolonistów na 5½ łanach, jednego zagrodnika i 4 rzemieślników. Sołtys ma młyn i dwa łany roli. (Wielkop. Pawiński Tom II str. 98).

Według księgi „Liber Beneficiorum” Jana Łaskiego w r. 1523 miasteczko Łódź należy do stołu biskupa kujawskiego, posiada kościół Matki Boskiej Wniebowzięcia; proboszczem jest ks. Maciej z Tuszyna. Do uposażenia probostwa należy dom plebański oraz dom z ogrodem dla służby i ogród na warty dla plebana, leżący pomiędzy ogrodami miejskimi w miejscowości zwanej Lasiek. Naprzeciw plebanii jest dom wikarego i organisty. Proboszcz posiada trzy łany roli; jeden w mieście, a dwa we wsi Łódź; dwie łąki w miejscu zwanym Błoto; młyn ze stawem w lesie wsi Stara Łódź, położony pomiędzy mlynem biskupim a sołtysim na tym samym strumyku.

Młynarz oddaje plebanowi dwie części, trzecią zatrzymuje sobie. Nadto miał pleban drugi jeszcze młyn naprzeciw młyna biskupiego, ale ten skutkiem wylewu zniszczony.

Mieszczanie zamiast mesznego płacą plebanowi po dwa grosze z łanu; nie mający gruntu oddają z każdego domu kolendy po groszu. Łanów miejskich jest trzydzieści.

Nadto pleban łódzki pobiera z gruntów biskupich dziesięcinę, z miejskich zaś otrzymuje takową scholastyk łęczycy. Każdy z mieszczan, który warzy piwo, oddaje plebanowi rocznie po dwa grosze.

Stara Łódź i Widzew oddają dziesięcinę scholastykowi łęczycy. (Lib. Benef. Joan. de Lasco Tom II Nr. 381).

Według księgi zwanej „Liber retaxationum”, sporządzonej około r. 1527 dla dyecezy kujawskiej z polecenia biskupa Drzewickiego przez ks. Jana Choińskiego, Stara Łódź ma łanów 6½, z których kmiecie płacą po trzy fertony (ferton ¼ grzywny czyli 12 gr.) czyli 5½ grzywnien i 18 groszy. Miasto Łódź płaci ogółem z domów, ról i ogrodów 7 grzywnien i 2 grosze, z wyrobu piwa sześciu piwowarów po 1½ grzywny; kołodzieje i szewcy 63 grosze.

Wież Widzew ma 4 łany, z których kmiecie płacą po trzy fertony, co razem czyni 3 grzywny. (Monumenta H. D. Vladislaviensis zeszyt XI str. 19).

Takie były ciężary względem biskupów kujawskich; co się tyczy ciężarów względem rzezczypospolitej, to te były w r. 1576 następujące; szosu (podatek miejski z domów) 6 grzywnien, dawniej płacono tylko połowę tego; od garnca gorzałki 24 grosze; szynkujący gorzałkę daje 6 groszy; tyleż płaci i sprzedający piwo; chałupnik jeden, nie posiadający ziemi, płaci 6 groszy; rzeźnik jeden 4 grosze; rolnicy z czterech łanów po 20 groszy. Cały podatek wynosił 4 zł. 16 gr. (Zródła dziejowe. Pawiński Wielkop. Tom II str. 117).

Ponieważ Łódź od wieków należała do biskupów kujawskich, stąd też i różne dokumenty, dotyczące się jej przeszłości, znajdują się przy archiwum kapitulnym we Włocławku. Niektóre z nich zostały umieszczone w wydawanych przez ks. prałata Chodybskiego w „Monumentach historycznych dyecezy włocławskiej”. Tak np. w zeszytach XII na str. 51 tegoż wydawnictwa spotykamy opis inwentarza biskupiego w Łodzi, sporządzony z polecenia biskupa Stanisława Karnkowskiego w r. 1568 dnia 3 stycznia, który prawie dosłownie tu przytaczam.

I tak; dwór w Starej Łodzi (wsi) ma dom drewniany, w nim izba biała jedna ze stolami dębowymi; przy izbie komora a w sieni piekarnik. Cały dom lichy. Poza nim podwójna stajnia i śpichrz piętrowy w dobrym stanie o 2-ch pomieszczeniach. Naprzeciw śpichrza wprost wrót stoi nowy domek, ale jeszcze niewykończony. Sprzęty we dworku są następujące; jedna dzieża, ceber jeden, niecki, garnce i miski gliniane, talerze drewniane, wiadro i inne statki; kapusty kwaszonej kłoda i dół rzepy.

Obora i chlewy — stare; w nich krów 13, jałowic dużych dwie, buhaj jeden, juńców (byczków) czterolatków dwa, junców trzylatków dwa junców dwulatków trzy, junców latosich jeden, owiec 11, baran jeden, świń starych trzy, świńnek 7, kiernosz roczny jeden, wieprzków 3, gęsi 12, kokosz 18.

Stodoła stara w niej stóg żyta; jęczmienia i pszenicy również po stogu. W śpichrzu żyta z dwóch stogów korcy 65, nasienia konopi jeden korzec, sнопów konopi 14, z czego daje się słuźbie i w Niesułkowie.

Dogład gospodarstwa powierzono gospodyni Ewie, która pobiera pensji jedną grzywnę i „resztę wedle kontraktu”. Chłopiec—pastucha i służąca otrzymują na tydzień ćwierć mąki, grochu na kwartał pół korca, jagiel garniec, mięsa na pół roku poleć i jedno sadło na rok, siemienia konopnego na rok pół korca, jęczmienia na rok 2 korce, soli białej do nabiału i „batwanowej do smaku wedle potrzeby”. Gospodyni ma porządnie i czysto wyrabiać masło i sery, starać się, by gęsi, kur i kapłonów jaknajwięcej przychowac i jaj od nich nazbierać, co wszystko urzędnik ma do zamku biskupiego dostawić. Nadto ma jeszcze się starać, aby był dostatek ogrodowizn tak dla zamku biskupiego, jako też na folwark.

Kmiecie mają odrabiać pańszczyzny po dwa dni w tygodniu.

Wież Stara Łódź płaci z pięciu łanów po 36 groszy. Nadto z czterech łanów kmiecie mają oddawać po 2 kapłony, po pół kopy jaj i jednym serze, lub za niego po groszu. Z piątego łanu, który jest w posiadaniu włodarza, biskup nic nie otrzymuje prócz czynszu, który z całej wsi wynosi 6 zł. 20 groszy.

Wież Widzew ma 5½ łana i płaci tak samo jak Stara Łódź. Cały czynsz z niej wynosi 7 zł. 10 gr. 9 szelągów.

Miasto Łódź z 28 łanów, ogrodów, domów browarków i od wyrobu szkudeł płaci czynszu biskupowi 40 zł. 23 gr.; trzech rzeźnicy oddają rocznie po 3 kamienie łaju. Nadto mieszczanie z każdego łanu dają po 2 kapłony, bezrolni zaś z domów po jednym, co razem wynosi około 99 sztuk.

Młyn Korzecznik daje co tydzień po korcu żyta; młyn na stawie zwanym Kulam (Culam) daje czynszu 6 zł. 12 gr. Przy miasteczku są trzy stawki, w których hodują się pstrągi. Łódź Widzew i Mierzączka (w par. Dłutów) obowiązane są, ile razy biskup jedzie z Kujaw i odpoczywa w Gałkowie, dostarczyć „stacyjnego” po dwa korce owsa miary brzezińskiej.

Miasto ma pomagać przy orce roli biskupiej dwa dni.

W r. 1567 sprzątnięto z folwarku biskupiego 90 kop żyta, pszenicy 4 kopy, jęczmienia 2½, owsa 17 kop; z tego wymłócono 21 kopę, które dały 82 korce i te też zostały wysłane.

W końcu owego sprawozdania zaznaczono, że JM. Ksiądz Biskup (Karnkowski), wejrząwszy w ubóstwo swoich poddanych, znosi różne ciężary, które mieli za jego poprzedników, jako to; szelągowe, półgroszkowe, groszowe i t. p. Na przyszłość zaś stanowi, aby jego poddani dawali z łana po dwakroć do roku po kurze, po dwa koguty, po gęsi lub po 2 grosze za tę ostatnią.

W końcu dodać muszę, że wspomniany przeze mnie biskup kujawski, pieczętujący się herbem Łodzi, nosi imię Gerard, a nie, jak „Rozwój” podał, Gorold.

Lecznica chorób oczu

ze stałymi łózkami d-ra B. DONCHINA, okulisty

Piotrkowska 69, tel. 28—39.

Przyjęcia chorych na stałe. Godz. przyjęć w ambulatorium od godz. 10—12 rano i od 4—7 pp. 2655

Powszechnie znany duży skład futer

M. Milakowski,

Piotrkowska № 26

przeniesiony z Piotrkowskiej № 16

poleca Szan. Publiczności duży wybór damskich kołnierzy, mufek, zakietów, męskich futer, czapek i t. p. po bardzo przystępnych cenach. Wieloletnia praktyka w danej branży oraz kupno towarów z pierwszej ręki, jako to w Niższym Nowogrodzie i Lipsku, pozwalają mi Szan. Publicz. w zupełności zadowolnić, tak w sprzedaży hurtowej jak i detalicznej.

3079

Do wydzierżawienia

na dogodnych warunkach za pozwoleniem właściwych władz Fabryka dla wyrobu Kompozycyjnych Olei smarów preparatów Lugów a także i mydeł z całkowitym dla tych celów urządzeniem i pierwszorzędną starą klientelą. Tamże do sprzedania recepty dla tejże wytwórczości. Oferty dla A. W. L. w Adm. Rozwoju 3964

D^R.H. Rueger

Nawrot № 1.

Choroby wewnętrzne.

Przyjm. p. poł. 4—6. 5820

Do wynajęcia

o 100 rb. taniej zwykłej ceny mieszkania, składające się z 3 pokoi z kuchnią, pokojkiem dla służącej, wanną, klozetem, elektrycznym oświetleniem, centralnym ogrzewaniem, parkietowymi posadzkami i parcelką ogrodu do wyłącznego użytku. Wiadomość Włocławska 135. 5962

Zarząd „Wiedzy“

podaje do publicznej wiadomości nazwiska i adresy czytelników, którzy pomimo wielokrotnych upomnień książek wypożyczonych nie zwrócili, przywłaszczając dobro publiczne:

Sójka Feliks — Gubernatorska 23.
Trzęsawski Henryk — Radwańska 42
Pawlicki Józef — Juliusza 11.
Kasprzak Feliks — Główna 36.
Honet Zofia — Przejazd 49.
Różycki Jakób i Leon — Pańska 44.
Preiss Robert — Benedykta 20
Tokarczyk Regina — Pańska 150.
Hanczke Mieczysław — Piotrkowska 237.
Kobyłański Maurycy — Zgierska 73.
Rutkowski Franciszek — Rokicińska 60.
Woźniak Kazimierz — Zakątna 21.
Bocheński Władysław — Przędzalniana 40.
Krzęlewski Julian — Przędzalniana 18.
Surmański Jan — Zabia 5.
Włodarczyk Jan — Konstanyńska 70.
Klemkowska Józefa — Benedykta 94.
Soczyńska Zofia — Konstanyńska 8.
Berger Chil — Nowomiejska 8.
Kempfi Marya — Andrzeja 1.

3285

Walenty Kopczyński

Pierwsza Łódzka Piekarnia Mechaniczna

Łódź, Juliusza № 14, Łódź.

Duży złoty.

Formy piekarni: Piotrkowska № 75—112—144—273, Cegielniana № 44, Widzowska № 152, Południowa № 24, Konstantynowska № 3—38, Zgierska № 11, Mikołajowska № 23, Długa № 11.

Telefon 10-80.

5131

Telefon 10-80.

CENTRALNA KLINIKA chorób zębów i jamy ustnej

w Łodzi, ul. Piotrkowska № 86, tel. 14-79.

Taksa nadzwyczaj dostępna dla wszystkich. KONSULTACJA BEZPŁATNIE. WYRWANIE ZĘBA 15 KOP. SZTUCZNY ZĄB 65 KOP. PRZERÓBKA I REPARACJE ZĘBÓW 50 KOP. Przy klinice znajduje się specjalne laboratorium do wyrobu sztucznych zębów. Przyjmują tylko skończeni lekarze-dentyści.

Nieźródlanej dobroci higieniczna zaprawa do froterowania podłóg i posadzek pod nazwą

„A.—Z.”

Stanisława Fiszera do nabycia w większych składach aptecznych. 3153

KRAWIEC MĘSKI

Maryan Wierzbicki

w Łodzi ul. Główna № 9 blisko Piotrkowskiej. Poleca się Sz. Publiczności jako wszechstronnie i gruntownie wykwalifik. fachowiec, z długoletnią praktyką, w pierwszorzędnym zakładach warszawskich i zagranicznych, o czym zaświadczyć może stosunkowo dość liczna klientela. Obstalunki wykonuje z własnych i powierzonych materiałów, po cenach bardzo przystępnych. 3217

Lecznica D-ra S. Steinberga

BENEDYKTA № 3. Telefonu № 23-62.

(Stosowanie fizykalnych metod leczenia)

Orthopedy. Mechano-terapia (skreywienia kregostupa, choroby stawów, mięśni i kości). Gimnastyka lecznicza. Pracownia przyrządów ortopedycznych.

Gabinet Roentgenowski. Prześwietlenie i fotografowanie. Leczenie chorób skórnych.

Gabinet elektro-terapeutyczny. Arsonwalizacja. Stosowanie prądów stałych; przerywanych i sinusoidalnych. Elektroliza. Choroby nerwowe

Gabinet światłolecznicy. Kąpiele świetlne w gorącym powietrzu. Kąpiele 4-komórkowe (vier Zellen-Bad).

WYDAWNICTWA

Gebethnera i Wolffa

Nowości!

Nowości!

T. Konczyński. Zawrotne drogi.

Powieść współczesna na tle dążeń kobiecych CENA rb. 1.60

Waterman Nixon. Jaką młodą dziewczyną być powinna.

Wydanie wykwiłtne. Przekład Emilji Węstawskiej.

Cena kop. 60, w ozd. opr. kop. 90

Maciej Wierzbicki. Pięść Marcina Wilczaka.

CENA rb. 1.50

Tęgoż autora poprzednio wydana:

Pod mysią wieżą.

Powieść współczesna ze stosunków poznańskich CENA rb. 1.80

Na składzie głównym powieści:

A. Gruszeckiego. MARYAWITA.

3215

CENA rb. 1.80

Do nabycia we wszystkich księgarniach.

GLYCEROPHOSPHATE ROBIN
Glicerofosfat ziarnisty ROBIN'A
GLYCEROFOSFAT WAPNIA I SODY
Stosowany w szpitalach paryskich
Wzmocniający system nerwowy.

Wskazany przeciw krzywicy, słabości kości w okresie rośnięcia u dzieci, podczas karmienia i ciąży, przeciwko neurastenii, przeciętnemu umysłowemu i p. Przyjamy w smaku, zarzuca się w małej ilości mleka lub wody. Dla dotkniętych cukrową chorobą wyrabia się w formie pastylek. 3087

Wystrzegaj się bezwartościowych naśladowań. Sprzedaż w aptekach i w większych składach aptecznych.

Dr. Ark. Goldenberg
ul. Nawrot 38. Tel. 20-10.
Choroby wewnętrzne, AKUSZERYA.
Do 9^{1/2} rano i 5-7 po poł. 2707

Dr. I. SILBERSTROM
Zawadzka 12.
Choroby skóry weneryczne (stosowanie preparatu 806) moczopłciowe. Kosmetyka lekarska, usuwanie szpecących włośni, plan itd.) od 12-2 p. p. i od 6-8, w. Panie: 1-5. Poczek. oddzieln. W niedzielę od 11-3 popoł. 712r

Dr. L. KLACZKIN
Konstantynowska 11.
Sypylis skórna wonor., choroby dróg moczowych. LECZENIE SYPHILISU EHR-LICH HATA 806. 740r
Przyjm. od 8-1 rano i od 5-6 w., dla dam od 4-5. W niedziele i św. tylko 1 rano.

Dr. J. PIENIAŻEK
sp. chor. nosa gardła i uszu. Przeprowadził się do Warszawy, Nowogrodzka 6. Tel. 30-17. Przyjmuje od 4 do 6 w niedziele i święta od 10-11.

Dr. med. Z. GOŁC
Choroby skórne i weneryczne
ul. Mikołajowska 18.
Godziny przyjęć: od g. 9-12 i od 4 i pół do 7 i pół wiecz., w niedziele i święta od 9 do 12 i pół. Telefonu M 20-60.

Dr. Jan Cadorski
Akuszerya,
choroby chirurgiczne i kobiece
przyjmuje do 10 r. i 4-6 po poł
ul. Cegielniana 9 m. 4. 3526

Dr. W. Dutkiewicz
Specjalność: choroby skórne weneryczne 8^{1/2}-10^{1/2}, rano i od 4-7^{1/2} w. W niedziele od 9-12 rano. Zielona 19. 547r.

Dr. H. Szumacher
Choroby wewnętrzne i skórne.
Nawrot 2.
Przyjmuje od 8-10 i pół i 6-8 po poł., panie od 5-8. W niedziele i święta od 8-1 po poł. 378r

Dr. Tochtermann
powrócił
Nowa Promenada 49 róg ul. Anny 3766

Nowo utworzona lecznica chorób zębów i jamy ustnej
Lekarza-dentysty

St. DĄBROWSKIEGO

Specjalna pracownia zębów sztucznych, koron i mostków złotych od kierunkiem technika dentystycznego C. Parkisa. Wszystkie znane systemy plombowania zębów. Wyjmowanie zębów bez bólu. Regulowanie krzywo rosnących zębów. Ceny najniższe Porada 30kop. Godziny przyjęć od 9 rano do 8 w. bez przerwy Tel. 25-89.

Piotrkowska № 127

róg Rozwadowskiej, nad apteką W-go Danieleckiego. 1623

Oznajmienie Szanownej mojej klienteli oraz dostawców.
Na podstawie rozmaitych pogłosek, jakoby miał spółników, lub prowadził interes w spółce, oznajmiam kategorycznie, że do żadnej spółki nie należę i żadnych spółników nie mam. Interesa sam prowadzę i sam jestem właścicielem takowych.
Z poważaniem KRAMARZOWSKI Grand Bar Caffé 3926

Starszy zgromadzenia majstrów piekarskich, zaprasza ponownie wszystkich członków ...

zebranie kwartalne

odbyć się mające 23 października o godz. 4 pp w własnym lokalu Podfaśna № 1.
O liczne i punktualne zebranie prosi

Zarząd.

Ponieważ posiedzenie w drugim terminie, odbędzie się bez względu na liczbę członków. 3237

OGŁOSZENIE.

Zarząd Drogi Żelaznej Fabryczno-Łódzkiej podaje do wiadomości, że niżej wymieniony bagaż i rzeczy zapomniane lub zagubione w obrębie drogi, a nieodebrane do dnia 1-go września 1912 roku będą przechowywane na st. Łódź-Fabr. w ciągu 2-ch miesięcy od daty wymienionej, a następnie na zasadzie Art. 40 i 90 Ustawy Ogólnej dróg Rosyjskich będą sprzedawane przez publiczną licytację.

Bagaż ze st. Woronież N. 3535, Archangiesk N. 5660, Granica N. 859, Kokand N. 2486, Kuluszki N. 533 i Władykaukaz N. 967.

Rzeczy zapomniane w obrębie dr. żel. Fabr.-Łódzkiej, Na st. Kuluszki: kalosze i laska. 3305

Dr. med. W. KOTZIN
powrócił.
ul. PIOTRKOWSKA 71
Choroby serca i płuc,
przyjmuje od godz. 10-11 rano i od 4-6 pp. 2763r
№ telefonu 21-19

Lekarz-Dentysta
A. Teplicki
Piotrkowska 121, I-e piętro
Od 9^{1/2} do 2; od 4-8. 2451

Dr. Rosenblatt
powrócił.
Choroby uszu, nosa i gardła.
Przyjmuje 10-11 i 5-7. Piotrkowska 35. Tel. 19-84. 2715

SPECYALISTA 2397
chorób skórnych, wenerycznych i niemo-
my płciowej
Dr. LEWKOWICZ
POWRÓCIŁ Konstantynowska 12.
Przy sypylisie (zastosowanie preparatu 806) i „914”, od 5-11 8-8, dla Pan od 8-9 w Niedziele 9-8. Osobna poczekalnia.

"LUNA" Przejazd I

Od dziś do piątku włącznie bezkonkurencyjny 2-godzinny program.

Między innymi: **Uwięziona** (Ludzie ofiarują się za złoto) wstrząs. dramat w 5 częściach, w wyk. najl. paryskich art.
Północ przeciw południowi dramat z życia wojen.
Nad program: „Krejącą drogą” dramat w 2 częściach, w wykonaniu najlepszych włoskich artystów.

3297

Ulster

Nowości jesienne 1490
 Paltta zimowe 1650
 18,50 24. — 32 i t. d.
Schmechel i Rosner
 Piotrkowska 100.

DROBNE OGŁOSZENIA.

MA! Zaraz do wynajęcia dwa mieszkania po dwa pokoje z kuchnią, oraz dwie suteryny, ulica Pańska nr. 9. 9269

AI Meble różne z kilku pokojów wyjeżdżając w tych dniach rozsprzedam tanio oraz biurko Konstantynowska 45-11. 9316-6-5

AI Meble rozsprzedam tanio: A. szafy, łóżka, tremo, stół, krzesła 12, biurko, otomanę, bielizniarkę, stolicek, obrazy, maszynę, Konstantynowska 45-11. 9325-4-1

C Chłopiec z 3-4 klasowem wykształceniem do roznoszenia awizacji wekslowych, potrzebny. Rekomendacje wymagane. Zgłaszać się do Banku, Piotrkowska 17 od 7 wiecz. 3325-3-1

C Człowiek w średnim wieku poszukuje jakiegokolwiek zajęcia. Wiadomość: Główna 28 m. 70. 9322-1

D Dobry palacz do kotła może się zgłosić, Skwerowa 9. 9302-2-1

D Ogra piwiarnia do sprzedania zaraz z powodu choroby, ogrodowa 20. 9276-3-2

F Furgon nowy piekarski, tanio do sprzedania, Wysoka 26. 9312-5-1

F Filia piekarska do sprzedania, zaraz, Wysoka 26. 9313-5-1

I Inkasent agent potrzebny z kaucją rub. 1,500, pensja 40 rub. miesięcznie i prowizja od inkasa. Kaucja zabezpieczona. Oferty składać w admin. Rozwoju pod „A. J.” 9290-2-2

J Jest do sprzedania zaklet czar-ny pluszowy, jedwabny i kostym, granatowy osobę szczerą. Wiadomość: Przejazd nr. 48 monopol. 9304-3-1

K Korepetytor lub korepetyorka potrzebni na świadectwo 4 klasowe rządowe. Oferty w administracji „Rozwoju” pod lit. „A. M.” 9299-1

K Kapitały większe umieszczają na pierwszorz. hipot. i dogodnych war. Z. Markowicz, przedst. firmy „Industria”, Zawadzka 29, m. 3. 9319-3ptw-1

K Kupię popielaty szynel dla 14-letniego chłopca (sieroty). W. Gapiński, Zagajnikowa 7. 9248-3-3

M Meble używane orzechowe do sprzedania, łóżka, materace, stoliki, toaleta, garniturek biały, Zachodnia 51, stolarnia. 9256-3-3

M Maszyny 2 Singera bębnowe, prawie nowe i maszyna za 16 rb. Piotrkowska 103. Juczynski. 9229-3-3

M Magiel prawie nową sprzedam, Widzew, ul. Nowogrodzka nr. 27. 9295-5-2

N Nauczycielka potrzebna do szkoły, Konstantynowska 57.

O Biady wykwinne w prywatnym domu dla osób inteligentnych; od godziny 12 1/2 do 3-ej. Piotrkowska 124-10. 8641-12swcs-9

O Biady gospodarcze i na żądanie wysyłam do domów, Wzdewska nr. 83 m. 9. 9316-1

P Potrzebne podręczne do szycia, zaraz, ul. Nowo-Krótką nr. 12. Nowicka, przy szosie pabianickiej. 9301-2-1

P Potrzebny mężczyzna na stałe z kaucją rb. 25. Wiadomość: Nawrot 44 m. 13. 9327-1

P Poszukuje się 2 pokoi z kuchnią na parterze między Nawrot a Dzielna. Oferty: „Rozwój” „A. X.” 9307-1

P Pracownia sukien i okryć damskich oraz mundurków gimnazjalnych, Kazimierzy i Bolesławy Stanisławskiej, ul. Konstantynowska nr. 51, m. 22 na dole. Przyjmuje wszelkie roboty po cenach przystępnych, wykonanie akuratanie. 9315-3**1

P Piwiarnia dobrze prosperująca i tanio do sprzedania z powodu choroby, zaraz, Wzdewska 86. 9314-2-1

P Potrzebni agenci inkasenci B. Pomorski i S-ka, Konstantynowska nr. 12. 9326-3*-1

P Poszukuje zajęcia, pracowałem w kantorze fabrycznym jako pisarz. Łaskawe oferty w Rozwoju pod „H. R.” 9324-5*-1

P Praktykant z czteroklasowym wykształceniem, ładnym charakterem pisma, mówiący dobrze po niemiecku, potrzeby do biura elektrotechnicznego. — Oferty przyjmuje administracja Rozwoju sub. „Zdolny”. 9323-3-1

P Pokoje słoneczne z osobnym wejściem, wygodną i usługą, od zaraz i od 1-go listopada, Długa 72. 9318-3*-1

P Potrzebne zdolne staniczarki i podręczne, ul. Miłska 34 m. 12, front. 9273-2-2

P Potrzebne fryzjerki do manicure, ul. Andrzeja nr. 1. 9287-3-2

P Potrzebna panna do pralni, Wzdewska nr. 39. 9295-5-2

P Pralnia dobrze prosperująca i w dobrym punkcie jest zaraz do sprzedania z powodu wyjazdu, ul. Radwańska nr. 47. 9231-3-3

P Potrzebna zdolna kamizelczarka, Główna 17 mieszka. 18. 9205-3-3

P Potrzeba koszykarzy. Dwadzieścia ludzi potrzeba do fabryki koszyków, stała robota, dobra płaca. Adres: Bailie Basket Company, Boston, Mass, America. 9158-5-5

P Pokój duży, widny ładnie umebłowany, ulica Długa 19-7.

P Pymarz z ukończoną czteroletnią praktyką i ze świadectwem sześcioletniem, poszukuje zajęcia w fabryce. Może być majstrem lub czeladnikiem. Wiadomość: Stare Rokicie 5, K. Rudkowski, cegielnia p. Szulca.

P Restaurator z patentem poszukuje wspólnika do urzędzenia Baru. Oferty: „K. A. Z.” 9303-3-1

R Restauracja poszukuje pianistki, bufetowej i ucznia kucharskiego. Oferty: K. Z. 9300-3-1

S Sprzedam sklep kolonialno-spożywczy dający utrzymanie licznej rodzinie. Adesa piśmiennicę składać proszę w Administracji pod „L. K.” 9317-3c-1

S Starsza osoba znająca się na kuchni, poszukuje miejsca na przychodnią. Oferty pod lit. „M. W.” Składać w „Rozwoju”. 9300-1

S Sklepik do sprzedania, komorny 120, Radwańska № 32. 9157-3sw-3

S Sprzedam nowy, dwupiętrowy dom, obok plac narozny naprzeciw dworca Łódzkiego w Koluszkach, również plac przy ulicy Jasnej w Częstochowie. Wiadomość: Kazimierz Nowacki, Zawiercie. 8630-10ws-7

S Sklep do wynajęcia, Brzezińska nr. 64. 9227-3-3

S Sklep spożywczy nieduży do sprzedania, ul. Wólczajska nr. 156. 9215-3-3

S Sklep kolonialno-dystrybucyjny do sprzedania z towarami lub bez towaru zaraz, z powodu powiększenia interesu, ul. Andrzeja 49. 9202-3-2

S Sklep kapeluszy zaraz do sprzedania. Wiadomość: ul. Pańska nr. 99. 9219-3-3

S Suknie balowe i wizytowe, oraz garderoba meska, Andrzeja nr. 16 m. 4. 9200-3-3

S Skradziono weksel in blanco na 300 rub., wyttawiony przez Wacława i Helenę Pokorc na zlecenie Józefy Ochockiej, weksel nieważny. 9233-3-3

U Uczelnia starszych klas udziela lekcji. Oferty pod „Udziała”. 9310-2-1

W Władysław Deredas zagubił paszport, wydany z gm. Budziszewice, pow. rawskiego. 9210-3-3

Z Zdolna krojczyni do fartuchów, poszukuje zajęcia. Oferty Rozwój „Krojczyni” 9311-3*-1

6000 rubli potrzebne na pierwszy numer hipoteki. Oferty: Rozwój „M. L.” 9309-2-1

Zagubione dokumenty.

Ignacy Bekusz zagubił kartę od paszportu wydaną z fabryki B-nicha. 9209-3-3

Jozef Wilk zagubił kwit od paszportu, wydany z fabryki, Andrych Wisch. 9320-1

Kwit na rubli 200 podpisany przez pana Ed. Lorentza zagubiłem i unieważniam takowy, Marcin Szymański, Ludwiki (Luisy) nr. 33. 9280-2-2

Michał Sztankowski zagubił paszport, wydany z gm. Kaczew, pow. Łęczyckiego, gub. kaliskiej. 9289-3-2

Oskar Edmund Gierlich zagubił paszport, wydany z magistratu w Pabianicach za № 844 1903 roku. 9271-3-2

Piotr Gryning zagubił paszport, wydany z gminy Topola pow. Łęczyckiego, g. kalisk. 9225-3-3

Pyszard Libner zagubił paszport, wydany z magistratu m. Łodzi. 9262-3-3

Szczepan Pawlak zagubił paszport, wydany z gminy Mała Chartupia, pow. Sieradzkiego. 9193-3-3

Tomasz Radziejewski zagubił paszport z gm. Goczanów g. kaliskiej. 9305-3-1

Władysław Pokorski zagubił kartę od paszportu, wydaną z fabryki Biedermana. 9277-3-2

Zaginęła karta od paszportu na imię Łacy Wolnik, wydana z fabryki L. Geyera. 9432-5-3

Zaginęły weksel na 400 rubli zapłacony w banku 5 października r. b. z podpisem Antoni Przybył, żyrant Jan Sztencel. Ostrzegam przed nabyciem gdyż jest nieważny, A. Przybył. 9272-3-2

Zaginęła książeczka legitymacyjna, na imię Hugo Huberta, wydana z magistratu m. Łodzi. 9308-3-1

Zaginął **PISZ OWCZAREK** niemiecki (wilczek), wabi się „Princ”, na obrzozy napis. Zofjówka z marką Zakopane. Za odstąpienie do Henryka Grohmana na ul. Emelji 24 nagroda rb. 20. 4000

Poszukiwany z kapitałem do 2000 rb. zdolny i ustosunkowany sprzedawca dla objęcia na Łódź i okolice wyłącznej sprzedaży artykułów perfumeryjno-kosmetycznych dobrze wprowadzonych oferty „Rozwój” pod „Fabryka perfum”.

Do dużej przedzaini bawelny potrzebny **Majster do maszyn obrączkowych** Tylko pierwszorzędne siły z długoletnią praktyką zechcą złożyć oferty z opisem dotychczasowej działalności w adm. tego pisma. 3998

Maszyny do pisania dobre OKAZYJNIE do sprzedania:
 „Smith Premier” Rb. 185.
 „Continental” „ 135.
 „Underwood” „ 125.
 „Remington” „ 95.
 „Bennett” „ 30.
 4006 **S. Bienkowski, ul. Piotrk. 41.**

Sklep kolonialno-owocowy natychmiast do sprzedania. ul. Wzdewska 129. 3311

Masażysta i specjalista kąpiel leczniczych. Długoletni współpracownik pierwszorzędnych zakładów kuracyjnych krajowych i zagranicznych.
Juljusz Stodziński
Uczeń profesora Sabludowskiego, Łódź, Wzdewska № 94, m. 4, róg Nawrot. -474

Duży wybór **uprząży na konie** Tanio reparacja takowych. Zakład Rymarski
J. Skarzyńskiego
 Piotrkowska 162 (róg Główny) 4014

Zagubione świadectwo zalozeniowe № 96807 na rubli 85.07 z przesyłki Łódź-Fabr. Danilow, Póln. dr. zel. nr. 335544 z dnia 30/XI 1911 roku. Świadectwo to unieważniam. 3994

Potrzebny korepetytor (student) któryby podjął się przysposobić do wakacji, ucznia 5 ej klasy do egzaminu do 6 ej klasy szkoły realnej. Wiadomość: Chlebowski, Wzdewska 106A, od 2 do 3 po południu. 3936

Dr. H. Sadkowski
 Piotrkowska 120.
 Przyjmuje z chorobami wewnętrznymi (spec. żołądka i kiszki). Codziennie od 8-10 rano i od 5 od 7 po poł. Telef 23-10. 259

Dr. Jelnicki
 ul. Andrzeja 7. — Tel. 170.
 Choroby skórne, weneryczne i moczościowe. Godziny przyjęć: panowie od godziny 9-11 r. i od 8-3 po poł., panie od 4-5 po poł.; w niedziele i święta od 8 do 12 rano. 1493r

Dr. S. SZNITKIND
 Średnia № 2. 1117
 Choroby skórne, (włosy), i moczościowe, kosmetyka lekarska, weneryczne
 Przyjmuje od 8-ej do 3-ej po poł. i od 4 i pół do 8 w., damy od 4 i pół do 6-ej

Dr. LITMANOWICZ
 Krótka 12.
 Choroby nerek, pęcherza, cewki i t. p.
 Przyjmuje do 10 rano i od 4-8, do 6 i, po poł. 3011

Dr. M. PAPIERNY
 AKUSZER I SPECYALISTA CHOROBY KOBIECYCH
 ulica Południowa Nr. 23
 Telefon 16-85.
 Przyjmuje do 11 rano i od 4-6, do 6 i, po poł. 3331

Dr. med. Leyberg
 Gh. skóry, weneryczne i moczościowe. Godziny przyjęć: 10-1 i 6-8
 Dla pań 5-6 poczekalnia oddzielna
 W niedziele od 8-1-ej.
 Krótka 5, telef. 26-50. 1887

Dr. L. PRYBULSKI
 Choroby skórne, włosów, (kosmetyka), weneryczne i moczościowe i niemoco płciowe
 Leczenie syfilisu ERLICH-HATA
 „608-914”
 Ul. Południowa № 2, telef. 13-39.
 Przyjmuje od godz. 8-1 r. i od 4-8 w., panie od 5-8 po poł. Dla pań osobna poczekalnia. 348

LEKARZ-DENTYSTA Ad. Zadiowicz
 powrócił z zagranicy.
 Przyjmuje Piotrkowska 120, telefon 14-03. 2359

Dr. med. J. Szwarcwasser
 Piotrkowska 18.
 Choroby wewnętrzne i nerwowe. Specjalnie: choroby żołądka kiszki i przemienny materij (cukrowa, podagra, etylosa itd.). Niezbędne dla dyagnozy analizy chemiczne i bakteriologiczne, wydzielnia krwi w laboratorium własnym. Od 11-1 rano i od 5-7/4, po południu. 188

Przejazd № 8. (stary) Telef. 17-14
Dr. FRANCISZEK KOZIOLKIEWICZ
 mieszka obecnie Przejazd № 8, front, I-e piętro.
 Przyjmuje od 9/7, —12 i od 6-8 w

Dr. B. REJT Średnia 5.
 Sp.: Choroby skórne, włosów, weneryczne, moczościowe i kosmetyka lekarska. Leczenie Syphilisu Salvarsanem Erllich-Hata „608” 1, 2, 4” (wódrzynin). Leczenie elektrycznością (elektroliza) i masażem wibracyjnym. Przyjmuje od 9-1 i od 4-8 w niedziele od 9-2 po poł. Dla pań osobna poczekalnia. 358r

Dr. S. KANTOR
 specjalista chorób skórnych, włosów, wenerycznych lub dróg moczowych. Gabinet Roentgenowski i światłolecznicy, Piotrkowska 144 róg Ewangelickiej, telefon M 18-41. Leczenie Syphilisu „Erllich-Hata 608” Przyjmuje od 8-2 i od 5-9 wiece. Dla pań osobna poczekalnia. 425r

Dr. A. S. Tenenbaum
 przeprowadził się na ul. Piotrkowską 143, Telef. 24-16
 Przyjmuje z chorobami wewnętrznymi, żołądka i kiszki, przym. od 8-9 r. i 5-7 p.

CASINO

Od dziś do piątku 25-go października włącznie:

Między innymi:

Okólna droga. Górnicy.

Lysy wielbiciel.

Komedia w wyk. ulubieńca publiczności Prensa. 4012

Życie mrówek

wyjątkowe zdjęcia z seryi naukowej z natury.

Orkiestra koncertowa.

Orkiestra koncertowa.

Wstrząsający dramat w 2-ach aktach w wykonaniu najlepszych artystów teatrów paryskich.

Zadać zawsze **Bénédictine** mrożonej

LIQUEUR
BÉNÉDICTINE

3261

Towarzystwo Rolnicze Widzowska 50, sprzedaje

marchew wyborową dla koni

po kop. 20 za pud z odstawą.

4002

OPAKOWANIE
MEBLI
A. JANOWSKI
KRAJOWY
Przechowywanie Mebli

Skwerowa № 18, telef. 18-08
Konstantynowska 14, telef. 15-36
3155

Bezdzietne małżeństwo

mówiące po polsku i niemiecku poszukiwane do usługi ulica Andrzeja 7 u doktora Jelnickiego. 5968

NAUCZYCIEL

uczniela korepetycji oraz przysposabia na różne świadectwa, Piotrkowska 117, m. 17, zastać można od 5-8. 5968

Czytacie uważnie, bo termin upływał! Tylko na Zielonej pod № 11, przepisują wszelkie papiery na maszynie, czy to w interesach obecnej Dumy Państwowej, czy też w innych wypadkach procesowych 5950

MEBLE.

Urządzenie salonu, sypialnego, stołowego i gabinetu, oraz lampy i obrazy i różne drobiazgi sprzedam tanio. Piotrkowska Nr. 117 mieszk. 2. 5982

Sklep kolonialny

antychmiast do sprzedania. Ul. Karola 12. 5309

HOTEL

z Restauracją razem lub oddzielnie do wydzierżawienia we Włocławku. Blizszych informacji udziela handel win L. Karasińskiego, Bieleńska 5, w Warszawie. 5267

Zatwierdzone przez okrąg naukowy

Kursy przygotowawcze

pod kierunkiem byłego nauczyciela gimnazjum na świadectwa:

nauczycielskie, ucznia aptekarskiego, na rangę, ulgę wojskową z 4 klas i t. p., do gimnazjum, szkoły przemysłowej i handlowej. 1624

Mikołajewska № 22 m. 9
lewa oficyna II piętro od 7 do 10 wiecz.

Preparat „TRAYSER” przeciw

reumatyzmowi i podagrze jest do nabycia we wszystkich aptekach i składach aptecznych. Ilustrowana broszura z prawidłowym opisem powyżej wspomnianych chorób wysłana zostaje na pierwsze żądanie bezpłatnie. Adresować M. E. Traysera, No. 124 Bangor House, Shoe Lane, London, England, E. C. 125

Robie obliczenia

sklepowe przy kupnie i sprzedaży a także przyjmę różne roboty do domu, lub parogodzinne zajęcia w biurach.

Sęk, Orta № 12 (sklep) 5950

4 i 5 pokoi z kuchnią

z wygodami, 1 piętro, z balkonem od 1 stycznia do wynajęcia ul. GŁOWNA 51. 4008

STAN RACHUNKÓW BANKU HANDLOWEGO W ŁODZI

po dzień 17/30 września 1912 r.

Stan czynny:

	Łódź	Oddziały	Razem
1. Kasa gotowizna	261,902.82	326,784.15	588,686.97
2. Rachunek warunkowy w Banku Państwa	361,711.24	253,063.63	614,774.87
3. Specjalny r-nek bieżący w Banku Państwa			
4. Skup weksli opatrzonych najmniej 2-ma podpis.	10,121,707.84	12,819,365.02	22,941,072.86
5. Papiery publiczne własne:			
a) państwowe i przez rząd poręczone	3,407.85	565,494.86	2,423,991.83
b) przez rząd nieporęczone:			
1) listy zastawne	335,577.71	1,090,088.56	4,738,235.82
2) akcja i udziały	429,422.85		
6. Papiery publiczne kapitału zapasowego: państwowe i przez rząd poręczone	4,738,235.82		4,738,235.82
7. Pożyczki na zastaw:			
a) papierów państwowych		5,310.—	5,895.—
b) listów zastawnych i akcyj		585.—	
8. Specjalne rachunki bieżące zabezpieczone:			
a) papierami państwowymi	21,761.28	110,740.76	1,304,634.81
b) listami zastawnymi i akcjami	644,476.60	527,657.17	
9. Korrespondencja:			
I. Pozostałość na ich rachunkach (Loro)			
A) należności zabezpieczone:			
a) papierami państwowymi		4,730.88	297,627.25
b) listami zastawnymi i akcjami	168,985.08		
c) weksłami z 2-ma podpisami	2,677,073.39	3,230,017.23	265,896.01
d) towarami			
B) -należności do dyspozycji Banku	5,039,216.50	1,823,228.89	15,527,464.90
II. Pozostałość na rachunkach Banku (Nostro)			
1. sumy do dyspozycji Banku	724,817.64	202,671.13	358,200.75
2. weksle do inkasa	730,000.—		
10. Rachunek z oddziałami Banku	4,955,002.24		4,955,002.24
11. Traty i weksle w zagranicznej walucie	290,659.60	44,197.26	334,856.86
12. Nieruchomości:			
w Łodzi, Warszawie, Lublinie, Radomiu i Kielcach	635,850.—		635,850.—
13. Weksle protestowane	600.—	52,831.91	53,431.91
14. Ruchomości i koszty urządzenia	1.—	791.75	792.75
15. Sumy przechodnie	494,359.09	1,079,817.64	1,574,176.73
16. Wydatki bieżące	196,404.80	264,159.63	460,564.43
17. Wydatki zwrotne	3,801.77	1,817.05	5,618.82
18. Weksle inkasowe	574,342.09	539,485.70	1,113,827.79
	33,409,316.21	23,869,562.28	57,278,878.49

Stan bierny:

	Łódź	Oddziały	Razem
1. Kapitał zakładowy	10,000,000.—		10,000,000.—
40,000 Akcyj I-V Em.			
2. Kapitał zapasowy	5,000,000.—		5,000,000.—
3. Kapitał zapasowy specjalny	510,000.—		510,000.—
4. Kapitał zapasowy dywidendowy	40,000.—		40,000.—
5. Rachunek zysków i strat	12,644.90		12,644.90
6. Niepodniesiona dywidenda	5,557.50		5,557.50
7. Rachunki przekazowe:			
a) za okazaniem	1,966,311.03	5,173,351.81	4,763,828.26
b) za wymówieniem	3,212,516.47		
8. Wkłady procentowe:			
a) terminowe	1,457,952.24	743,584.78	776,772.95
b) bezterminowe	365,215.—		
9. Korrespondencja:			
a) Pozostałość na ich rachunkach (Loro)			
1. sumy należne od Banku	5,274,600.59	2,211,440.96	199,199.56
2. weksle do inkasa	600,400.—		
b) Pozostałość na rachunkach Banku (Nostro)	1,556,325.19	385,312.23	4,721,555.40
10. Dług oddziałów w Centralnej Instytucji		4,721,555.40	4,721,555.40
11. Weksle redyskontowane w Banku Państwa	1,793,770.72	1,729,950.49	3,523,721.21
12. Procenty i prowizja	663,365.77	1,024,480.91	1,687,846.68
13. Sumy przechodnie	950,656.80	2,140,084.93	3,090,741.73
14. Zabezp. spec. R-nku bież. w Banku Państwa	572,000.15		572,000.15
	33,931,316.36	23,869,562.28	57,850,878.64
Depozyty na przechowaniu	11,756,502.33	15,210,013.31	26,966,515.64

Łódź, dnia 17/30 września 1912 r.

- Nominalna wartość akcji: Rub 250.
- Zarząd znajduje się w Łodzi.
- Miejsca i instytucje, które uskuteczniają wypłatę dywidendy:
  - Bank Handlowy w Łodzi i jego Oddziały: w Warszawie, Lublinie, Radomiu i Kielcach.
  - Wołżańsko-Kamski Bank Handlowy w St. Petersburgu.

330